Ազգ

Azg
armenian daily

Յունիս 18
Ուրբաթ
1993

ՈՍՄԿԱՎԱՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՕՐԱԹԵՐԹ
Գ տարի, թիւ 114 (365)
գինը 10 ռ.
դասիչ 69149
Երեւան 375010
Հանրապետության 47
հեռ. 581841, ֆաքս 562941
տելեքս 243266 CPIRI SU

ԱՄՆ

Քենեդին կոչ է անում ճնշում գործադրել Թուրքիայի վրա

Նյու Յորք, 17 հունիս, Ռեյտեր: «Մենք Քլինթոնի վարչակազմին կոչ ենք անում ճգճգել Թուրքիային խոստացված կես միլիարդ դոլարի օգնությունը, մինչեւ որ Թուրքիան վերացնի Հայաստանի շրջափակումը», հայտարարեց կոնգրեսական Ջոզեֆ Քենեդին հունիսի 15-ին ԱՄՆ Կոնգրեսում կայացած ունկնդրումների ժամանակ: «Ես Հայաստանում էի անցյալ ձմռանը եւ տեսա շրջափակումների պատճառով լույսից, ջեռուցումից եւ ջրից զրկված հիվանդանոցներ եւ մանկատներ: Հայաստանի ժողովուրդն այս հարյուրամյակում անհավատալի տառապանքներ է կրել, եւ հիմա ժամանակն է բոլոր ջանքերը գործադրել շրջափակումը վերացնելու եւ Ադրբեջանի հետ առկա հակամարտությունը կարգավորելու համար», հայտարարեց Ջոզեֆ Քենեդին: ■

ՀՌԱԿ-Ը ՀԵՏԵՎՈՂԱԿԱՆ Է ԼՂՀ-Ի ՃԱՆԱՉՄԱՆ ԳՈՐԾՈՒՄ

Հայաստանի Ռամկավար Ազատական կուսակցության Հանրապետական վարչությունը երեկ գումարած իր հերթական նիստում քննության առավ նախորդ օրը Հայաստանի Հանրապետության նախագահի հետ վարչության անդամների ունեցած հանդիպման արդյունքները եւ գտավ, որ «Ազգի» հունիսի 17-ի համարում տրված լուսաբանություններն ու գնահատականներն արդեն բավարար չափով մեկնաբանում են այն: Միայն ցավ արտահայտվեց, որ հերթական անգամ նախագահը խուսափեց գործնական երկխոսությունից, իրեն զրկեց նախկան կարեւորագույն որոշումներ ընդունելը կուսակցությունների հետ աշխատելու հնարավորությունից, ընդամենը բավարարվելով քարոզչական բնույթի դրսեւորումներով:

Ինչ վերաբերում է Ղարաբաղի հիմնահարցի նկատմամբ ՀՌԱԿ դիրքորոշմանը, ապա դարձյալ ընդգծվեց, որ այն մնում է անփոփոխ, որի մասին հստակորեն ասվել էր ՀՀ նախագահին նույն հանդիպման ընթացքում՝ ՀՀ իշխանությունները պարտավոր են սատար կանգնել արցախահայության ինքնապաշտպանության եւ անվտանգության ապահովմանը, հետամուտ լինել խաղաղական եղանակներով ԼՂՀ հարցի լուծմանը, ճանաչել եւ բոլոր բանակցությունների հիմքում դնել ԼՂՀ ճանաչման անհրաժեշտությունը:

Ինչ վերաբերում է ԵԱՀԽ վերջին նախաձեռնության մեջ բավարար երաշխիքների բացակայությանը եւ մեծ ռիսկի առկայությանը, որն ընդունել էր ՀՀ նախագահը հիշյալ հանդիպման ընթացքում, Հանրապետական վարչությունը, մանավանդ Ադրբեջանում տիրող խառնաշփոթության լույսի ներքո, խոր մտահոգությամբ արձանագրեց այդ փաստը եւ որոշեց ԵԱՀԽ անդամ գլխավոր տերությունների ներկայացուցիչների հետ ձեռնարկել քաղաքական շփումների, բավարար լուսաբանություններ ստանալու ակնկալությամբ:

Այդ նպատակով, արդեն, երեկ առաջին հանդիպումը կայացավ Հայաստանում Դաշնակցային Ռուսաստանի դեսպան պրն. Վլադիմիր Ստուպիշինի հետ, որի մասին զեկուցեց վարչության ատենապետ Ռուբեն Միրզախանյանը: ■

Ճակատ

ԹՇՆԱՄՈՒ ՕԴՈՒԺԸ ԿՐԿԻՆ ԱԿՏԻՎԱՆՈՒՄ Է

Լաչարի ուղղությամբ թշնամու ճրոհը ետ է մղվել

Երեկ եւ նախորդ գիշեր իրադրությունը Լեռնային Ղարաբաղի արեւելյան ռազմաճակատի գրեթե ամբողջ երկայնքով շարունակում էր մնալ ծայրաստիճան լարված: Երեկ առավոտյան ադրբեջանական ռազմական ինքնաթիռները ռմբակոծել են Մարտակերտի եւ Հադրութի շրջանների սահմանամերձ բնակավայրերն ու հայկական պաշտպանական դիրքերը, որի հետեւանքով խաղաղ բնակչության շրջանում կան բազմաթիվ զոհեր եւ վիրավորներ: Այս մասին Ստեփանակերտից հաղորդում է մեր թղթակից ՎԱՀՐԱՄ ԱՂԱՋԱՆՅԱՆԸ, հենվելով ԼՂՀ պաշտպանության բանակի շտաբից ստացված տվյալների վրա: Միաժամանակ հունիսի լույս 17-ի գիշերը եւ երեկ առավոտյան կառաջի մարտեր էին ընթանում Մարտակերտի շրջանի Լյուլասազ, Աղաբեկալենջ, Ներքին Հոռաթաղ եւ Մասաղիս գյուղերի ուղղությամբ, որտեղ հայկական ուժերին առայժմ հաջողվում է կասեցնել թշնամու գրոհները: Երկու կողմից կան զոհեր, որոնց թիվը ճշտվում է: Ինչպես հայտնի է, երկու օր առաջ ադրբեջանական բանակն այս ուղղությամբ լայնածավալ գրոհ էր ձեռնարկել, որին մասնակցում են տասնյակ տանկեր եւ զրահամեքենաներ, ինչպես նաեւ ռազմական ինքնաթիռներ:

Միաժամանակ ադրբեջանական կազմավորումները Ֆիզուլու շրջանի ռազմական հենակետերից լայնածավալ գրոհ են ձեռնարկել Լաչար գյուղի ուղղությամբ: Մի քանի ժամ տեւած մարտերից հետո ԼՂՀ պաշտպանության բանակի կազմավորումներին հաջողվել է լիովին կասեցնել թշնամու գրոհը: Նախնական տվյալներով, հայկական կողմից մի քանի զինվորներ վիրավորվել են: Ադրբեջանական բանակը տվել է մի քանի տասնյակ սպանված: Ըստ նույն աղբյուրների, նախօրեին Աղդամի եւ Ասկերանի շրջանների սահմանագծում տեղի ունեցած մարտերի ընթացքում ԼՂՀ զինված ուժերին խկատես հաջողվել է լռեցնել թշնամու կրակակետերը Աղդամի շրջանի 7 գյուղերում: ԻՖ-ը հենվելով այլ աղբյուրների վրա հաղորդում է, թե ադրբեջանական կազմավորումները Մարտակերտի շրջանում գրավել են 4 գյուղ, ինչպես նաեւ մոտեցել Ասկերան շրջկենտրոնին: Միաժամանակ, հունիսի 17-ի ժ. 19.30-ին Աղդամ շրջկենտրոնից 6 համազարկ է տրվել Ստեփանակերտի վրա: Զոհերի եւ վիրավորների թիվը ճշտվում է:

Իրենց հերթին ադրբեջանական աղբյուրները հաղորդում են, թե վերջին երեք օրերի ընթացքում հայկական ուժերը կորցրել են երեք տանկ եւ մեկ հետեւակի մարտական մեքենա, տվել 40 զոհ եւ 60 վիրավոր: Նախնական տվյալներով, ադրբեջանական բանակի զոհերի թիվն անցնում է 70-ից: Ինչ վերաբերում է Հայաստանի սահմանամերձ շրջաններին, ապա այստեղ ռազմական լուրջ միջադեպեր չեն արձանագրվել:

«Երկիր-օդ» տիպի հրթիռներ Էդիլլուի վրա

Երեկ Ադրբեջանի Մինգեչաուր քաղաքի մերձակայքից «երկիր-օդ» տիպի հրթիռներ են արձակվել ԼՂՀ Հադրութի շրջանի Էդիլլու գյուղի վրա: Այս մասին Ստեփանակերտից հաղորդում է մեր թղթակից Վահրամ Աղաջանյանը: Հիշեցնենք, որ Մինգեչաուրի մոտ է գտնվում հակաօդային պաշտպանության մի զորամաս, որը մի քանի օր առաջ անցել էր Ադրբեջանի ապստամբների ղեկավար գնդապետ Սուրաթ Հուսեյնովի ուժերի վերահսկողության տակ: ԼՂՀ պաշտպանության բանակի շտաբի բարձրաստիճան մի սպայի վկայությամբ, ադրբեջանական ուժերը խուսափում են անմիջական մարտերից եւ նախընտրում հեռահար հրետակոծություններ: Հատկանշական է, որ վերջին օրերին Ղարաբաղի ռազմաճակատներում եւ սահմանամերձ շրջաններում վիրավորվածների մեծ մասը բեկորային վնասվածքներ են ստացել: Պարզ է, որ ադրբեջանական կողմը ոչ միայն մտադիր չէ դադարեցնել մարտական գործողությունները, այլեւ ավելի է ընդլայնում այն՝ բնդգրկելով ավելի ու ավելի հզոր զենքեր: «Ազգ»

Ադրբեջան

Սուրաթ Հուսեյնովը երկարաձգեց վերջնագրի ժամկետը

Ինչպես ԻՖ-ին հայտնեցին կառավարող Ադրբեջանի ժողճակատի շտաբում, Սուրաթ Հուսեյնովի խռովարար ստորաբաժանումների եւ կառավարական զորքերի մարտերը դադարեցվել են Բաքվի մատույցներում, մայրաքաղաքից 100 կմ հեռու գտնվող Աջիդարբեյ ավանի շրջանում:

Ամեն տվյալների համաձայն, Ս. Հուսեյնովի զինված կողմնակիցների մեջ կան ԱՊՀ երկրների վարձկաններ:

Մինչդեռ, ինչպես ԻՖ-ին հայտնի դարձավ խռովարար գնդապետին մոտիկ կանգնած աղբյուրներից, Ս. Հուսեյնովն իր առաջ քաշած վերջնագրի կատարման ժամկետը երկարաձգել է մինչեւ հունիսի 17-ի երեկոն: Նա պահանջում է Ադրբեջանի նախագահ Աբուլֆազ Էլչիբեյի հրաժարականը եւ Գերագույն խորհրդի լիակազմ նստաշրջանի հրավիրում: Հակառակ դեպքում Հուսեյնովը սպառնում է իրեն հավատարիմ զորքերով գրավել Բաքուն:

Նավթային ընկերությունները փախչում են Բաքվից

Նյու Յորք, 17 հունիս, Ռեյտեր: «Կոմունիստական ապստամբների» հարձակումը հանգեցրել է Ադրբեջանից օտարերկրյա նավթային ընկերությունների եւ դեսպանությունների անձնակազմի դուրսբերմանը, հունիսի 16-ին հաղորդեց «Փայփս օյլգրամ նյուզ» թերթը: ԱՄՆ պետդեպարտամենտը հունիսի 16-ին հայտարարեց, որ Ադրբեջանում այժմ մնացել է միայն 26 ամերիկացի: Միեւնույն ժամանակ «Բրիթիշ Փեթրոլեումը» որոշել է մնալ Բաքվում: Անցյալ շաբաթ Ադրբեջանի նախորդ կառավարության հետ շատ կարգով ստորագրված խոշոր պայմանագրերը նավթային կորպորացիաներին դեռեւս աշխատանքի շարունակման հույս են ներշնչում: Այդուհանդերձ, գտնում է «Օյլգրամ նյուզը», «Անցյալ տարվա ամռանն ընտրված նախագահ Էլչիբեյի արեւմտամետ, թուրքամետ, ռուսաստյաց վարչակարգի փոփոխումը կարող է նշանակել օտարերկրյա նավթային ընկերությունների ծրագրերի սառեցում»: Լոնդոնի տնտեսագիտական դպրոցի պրոֆեսոր Ֆրեդի Հոլիդեյի կարծիքով, Ադրբեջանում շատերը սխալ են համարում Ռուսաստանի հետ գործակցությունից հրաժարվելը, մինչդեռ դեպի Թուրքիա կողմնորոշվելն Ադրբեջանին շոշափելի օգուտներ չի տվել Հայաստանի դեմ մղվող պատերազմում եւ միայն ավելորդ թշնամանք է հարուցել Իրանում:

«Վաշինգտոն պոստը» հունիսի 16-ին հաղորդեց, որ Ալիեւի վերադարձը նշանակում է Ադրբեջանում Մոսկվայի ազդեցության զգալի ուժեղացում:

Նույն օրը «Լոս Անջելես թայմզը», նկարագրելով Ալիեւի կյանքի ուղին, նշեց, որ նա ստալինյան գաղտնի ոստիկանության գործակալից հասել է ՊԱԿ-ի գեներալի աստիճանի: Մեջբերվում են ընդդիմության ղեկավարներից մեկի՝ Նիյազի Իբրահիմովի խոսքերը, որը կասկածում է, թե Ալիեւին հնարավոր լինի ընդունել որպես ժողովրդավարական կարգերի ղեկավարի: Թերթը հիշեցնում է, որ բրեժնեւյան քաղբյուրոյում Ալիեւը եռանդագին խրախուսում էր Կրեմլի հակախորհրդային քաղաքականությունը: ԻՖ

Ստամբուլ

Վ. Փափազյանը կհանդիպի Չեթինին

Այսօր Ստամբուլում ՀՀ արտգործնախարար Վահան Փափազյանը, որ հունիսի 17-ին Թուրքիա էր ժամանել Սեւծովյան տնտեսական համագործակցության անդամ երկրների արտգործնախարարների համաժողովին մասնակցելու, կհանդիպի Թուրքիայի արտգործնախարար Հիքմեթ Չեթինի հետ: Կողմերը կքննարկեն ԵԱՀԽ նախաձեռնության ընդունումից հետո շրջանում ստեղծված իրավիճակը: Հունիսի 15-16-ը Վահան Փափազյանը մասնակցեց Վիեննայում անցկացված ՄԱԿ-ի մարդու իրավունքների երկրորդ միջազգային խորհրդաժողովին: ՀՀ ԱԳՆ լրատվական ծառայության հաղորդման համաձայն, ներկաները մեծ հետաքրքրությամբ են ընդունել Վ. Փափազյանի ելույթը: ՀՀ արտգործնախարարը հանդիպում ունեցավ նաեւ ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Բուտրոս Ղալիի հետ, որի ընթացքում քննարկվեցին Լեռնային Ղարաբաղի խաղաղարար գործընթացի եւ Հայաստանին ՄԱԿ-ի հնարավոր օժանդակության հարցեր:

Վահան Փափազյանը հանդիպումներ է ունեցել նաեւ Իսրայելի, Ավստրալիայի, Բելառուսի, Ղազախստանի, Ռուսաստանի, Ավստրիայի, Արգենտինայի, Կոլումբիայի արտգործնախարարների, Անգլիայի ու Հունաստանի փոխարտգործնախարարների եւ Ֆրանսիայի պատվիրակության ղեկավարի հետ: «Ազգ»

Մարիո Սիկա. Գրաֆիկի սկիզբը 10 օր անց

ԵԱՀԽ Մինսկի խմբի փոխնախագահ, իտալացի դիվանագետ Մարիո Սիկան երեկ «Ամերիկայի ձայն» ռադիոկայանի հաղորդմամբ հայտարարել է, թե ԼՂՀ իշխանությունների պահանջած մեկամսյա ընդմիջումը բավականաչափ մեծ ժամկետ է: Նա նշել է, թե գրաֆիկի ժամկետները փոփոխելուց հետո այն կարելի է իրագործել 10 օր անց: ՀՀ ԱԳՆ մամուլի ծառայությունից հայտնեցին, որ Մարիո Սիկան արդեն մեկնել է Ավստրիա, աշխատելու Վիեննայի խմբի հետ, որը զբաղվում է ԵԱՀԽ շրջանում դիտորդների տեղաբաշխման հետ կապված տեխնիկական, ֆինանսական եւ տրանսպորտային հարցերով: «Ազգ»

Աշխարհ

Ելցին եւ Կրավչուկ. հարկավոր են Ռուսաստանի եւ Ուկրաինայի ռազմածովային ուժեր

Ռուսաստանի եւ Ուկրաինայի նախագահներ Բորիս Ելցինը եւ Լեոնիդ Կրավչուկը համաձայնեցին, որ հարկավոր է արագորեն Ռուսաստանի ռազմածովային նավատորմ եւ Ուկրաինայի ռազմածովային ուժեր կազմավորել նախկին ԽՍՀՄ սեւծովյան նավատորմի հիման վրա եւ Ռուսաստանի խարսխակայաններ ունենալ Սեւաստոպոլում եւ Ուկրաինայի այլ բնակավայրերում: Այս մասին ասվում է հինգշաբթի օրը Ելցինի եւ Կրավչուկի հանդիպումից հետո Ռուսաստանի նախագահի մամուլի ծառայության տարածած հայտարարության մեջ: Երկու երկրների ռազմածովային ուժերի ստեղծման վերաբերյալ նախագահների ստորագրած համաձայնագրում նշվում է, որ երկու նավատորմերը կկատարեն անվտանգության ու կայունության ընդհանուր շահերի պաշտպանության համակարգված խնդիրներ: Ելցինը եւ Կրավչուկը համաձայնեցին նաեւ գործակցել փոխշահավետ պայմաններով վաճելիքատներ-գեշիկ հարցերի լուծման բնագավառում: ԻՖ

Շախրայն ստեղծում է իր կուսակցությունը

Ռուսաստանի փոխվարչապետ Սերգեյ Շախրայը հինգշաբթի օրը Մոսկվայում լրագրողներին հայտնեց, որ ինքը հանդես է եկել Ռուսաստանի միասնության ու համաձայնության կուսակցության ստեղծման նախաձեռնությամբ: Նա նոր կուսակցության ծրագրի հիմնական դրույթները համարեց սոցիալապես կողմնորոշված շուկայական ֆեդերալիզմը, էթնիկական ռուսաստանցիների պաշտպանությունը, տեղական ինքնակառավարման զարգացումը: Ս. Շախրայն այն կարծիքը հայտնեց, որ կուսակցությունը կարող է ստեղծվել այն դեպքում, եթե պաշտպանության արժանանա շրջաններում: Պատասխանելով այն հարցին, թե քաղաքական հայտնի գործիչներից ով է հավանություն տվել կուսակցության ստեղծման գաղափարին, փոխվարչապետն ասաց. «Բոլոր լավ մարդիկ»: ԻՖ

Ս. Ստանկեւիչ. Վաղաժամկետ ընտրությունները հնարավոր

Ռուսաստանի նախագահի խորհրդական Սերգեյ Ստանկեւիչը գտնում է, որ Ռուսաստանն անցման ծանր ժամանակաշրջան կապրի, որը կտեւի առնվազն 20 տարի: Նոր սահմանադրության խնդիրն է ապահովել դրա խաղաղ հաղթահարումը նվազագույն կորուստներով, հայտարարեց նա հինգշաբթի օրը Մոսկվայում կայացած մամուլի ասուլիսում: ԻՖ

Ղազախստանը չի մասնակցի զուգահանդեսին

Ղազախստանի կառավարությունը որոշում է ընդունել չմասնակցել «Անկարա-93» միջազգային ռազմական զուգահանդեսին, որը տեղի կունենա սեպտեմբերի 14-ից 19-ը եւ որին կմասնակցեն ԱՄՆ, Չինաստանը, Մեծ Բրիտանիան, Ֆրանսիան եւ զենք արտադրող այլ երկրներ: Կառավարական շրջանակներին մոտ իրազեկ աղբյուրը հաղորդեց, որ հրաժարման պատճառը ֆինանսական դժվարություններն են: ■

digitised by A.R.A.R.@

Դիմում Մարիո Ռաֆաելլիին

Ստեփանակերտ, 17 հունիս, -Սնարք: Հինգշաբթի օրը Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության Գերագույն խորհրդի նախագահի ժամանակավոր պաշտոնակատար Կարեն Բաբուրյանը նամակ ուղարկեց Մարիո Ռաֆաելլիին: ԼՂՀ ԳԽ մամուլի կենտրոնում Սնարք գործակալությանը տրամադրեցին ԵԱՀԽ Մինսկի խմբի նախագահին հղված ուղերձի տեքստը, որտեղ մասնավորապես ասված է.

«Ադրբեջանում տեղի ունեցող առճակատումը, ինչպես Հունիսմոնին ներարկվող ընդդիմության զինված կազմավորումների մարտերով դեպի Բաքու տեղաշարժվելը, Ադրբեջանի տարածքի զգալի մասում, այդ թվում նաեւ Լեռնային Ղարաբաղին սահմանակից շրջաններում, կառավարական զորքերի կողմից իրադրության վերահսկման կորուստ լուրջ մտահոգություն են պատճառում:

Վերոհիշյալի կապակցությամբ բախանձագին խնդրում եմ ԵԱՀԽ-ի համաստումն այն մասին, որ Ադրբեջանի ղեկավարությունը պատրաստակամ եւ ընդունակ է ապահովել ձեր ներկայացրած փաստաթղթերի միջոցառումների իրագործման գծով իր ստանձնած պարտավորությունների կատարումը»:

ԵԱՀԽ-ի նման հեղինակավոր կազմակերպության համաստումը, այնուհետեւ ասվում է նամակում, կօգներ ԼՂՀ-ում իրադրության կայունացմանը եւ ստեղծված պայմաններում Ադրբեջանի իշխանությունների իրական գործողություններով չհաստատված հավաստիացումների հանդեպ բնական անվստահության հաղթահարմանը:

«Առաջվա պես անհրաժեշտ եմ համարում նախատեսված միջոցառումների կատարման ժամկետներն առնվազն մեկ ամսով հետաձգելը: Առավել սեղմ ժամկետներն անիրական են», այս խոսքերով է ավարտում իր ուղերձը ԼՂՀ ԳԽ նախագահի ժամանակավոր պաշտոնակատար Կարեն Բաբուրյանը:

Հայաստանի ԱԳՆ մամուլի կենտրոնում հայտնեցին, որ հունիսի 17-ի երեկոյան սպասվում է Մարիո Ռաֆաելլիի հայտարարությունը «անհետաձգելի միջոցառումների գրաֆիկի» կատարման նոր ժամկետների մասին: ■

Հայաստանում էր ԵՀԽ պատվիրակությունը

Հայաստանի Հանրապետության կառավարության առընթեր Կրոնի գործերով ղեկավան խորհրդի նախագահ Լյուդվիգ Խաչատրյանը հայտնեց, որ մեկ շաբաթ Հայաստանում էր գտնվում Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի պատվիրակությունը: Պատվիրակության այցի նպատակն էր տեղում ուսումնասիրել իրադրությունը Հայաստանին մարդասիրական օգնություն կազմակերպելու համար:

Եկեղեցիների համաշխարհային խորհուրդը մեծ հետաքրքրություն է ցուցաբերել ՀՀ խղճի ազատության մասին օրենքի, աղանդների եւ նրանց գործունեության հետ առնչվող հարցերի վերաբերյալ: Հունիսի 17-ին պատվիրակությունը մեկնեց Հայաստանից: ■

Ղազախստանի արտաքին գործերի նախարար Տոլեուտայ Սուլեյմենովը ԱՄՆ դեսպան Ուիլյամ Քորթնիի հետ բանակցությունների ժամանակ ձեռք է բերել երկու երկրների միջեւ տնտեսական համագործակցության ակտիվացման նպատակով աշխատանքային խումբ ստեղծելու մասին պայմանավորվածություն: Նրա մեջ կմտնեն երկու երկրների գործարար շրջանակների, Ղազախստանի կառավարության եւ ԱՄՆ դեսպանատան ներկայացուցիչները: ԻՖ

ԼՂՀ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐՆԵՐԸ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ ԵՆ ԵԱՀԽ ՓԱՍՏԱԹՈՒՂԹԸ

«Նոյյան տապան» գործակալության թղթակից Նվարդ Աբրահամյանը դիմեց ԼՂՀ Գերագույն խորհրդի մի քանի անդամի հետեւյալ հարցով. «Ինչո՞ւ եք ֆվետարկել փաստաթղթի ստորագրման հարցը եւ որո՞նք են փաստաթղթի դրական եւ բացասական կողմերը, ԼՂՀ պետական շահերի տեսանկյունից»:

ԼԵՎՈՆ ՄԵԼԻՔ-ՇԱՀՆԱԶԱՐՅԱՆ, *ԼՂՀ ԳԽ արտաքին կապերի հարցերով հանձնաժողովի նախագահ.*

«Նախքան քվեարկելը ես ծանր ու թեթեւ արեցի փաստաթղթի դրական եւ բացասական կողմերը եւ եկա այն եզրակացության, որ բացասականն ակնհայտորեն գերակշռում է: Դրանից ելնելով ես դեմ քվեարկեցի: Իմ կարծիքով, մենք դիվանագիտության առումով տանուլ տվեցինք ԵԱՀԽ-ին: Ինչո՞ւ: Որովհետեւ ԼՂՀ միայնակ է պաշտպանվում ագրեսորից՝ Ադրբեջանից եւ համաձայն ՄԱԿ-ի կանոնադրության, Ղարաբաղը հակառակորդի տարածքում ռազմական հենակետերը ոչնչացնելու նպատակով մարտական գործողություններ անցկացնելու իրավունք ունի: Ստորագրելով այս փաստաթուղթը, մենք դրանով իսկ հրաժարվեցինք մեր հողը պաշտպանելու իրավունքից, եւ այժմ հարկադրված ենք լքել Վայքունիքը (Քելբաջար): Մենք ներքարկվեցինք ոչ այնքան արդարացի որոշմանը: Ինձ թվում է, նախագահության վրա ազդեցություն է գործել այն մտայնությունը, թե այդ ճանապարհով մենք ավելի շուտ խաղաղության կհասնենք»:

ՀՐԱՆՏ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ, *ԼՂՀ ԳԽ մարդու իրավունքների հարցերով հանձնաժողովի նախագահ.*

«Կողմ քվեարկելով այս փաստաթղթին, ես հիմնվել եմ այն բանի վրա, որ ՊՊԿ-ն, ԳԽ-ն, ԼՂՀ պաշտպանության բանակը եւ ՀՀ իշխանությունները համաձայնության են եկել այս հարցում, դա ամենակարեւոր գործոնն է: Բացի դրանից, ներկայացված փաստաթղթով ԵԱՀԽ-ն իր բարի կամքն է դրսեւորել: Ես կարծում եմ, որ մենք պետք է ընդառաջ գնանք դրան: Ինչ վերաբերում է բացասական կողմին, նախ եւ առաջ դա այն է, որ Ղարաբաղի համար անխուսափելիորեն առկա է ռիսկի պահը, երբ ենթադրենք առնում Ադրբեջանի ներքին իրավիճակը, եւ երկրորդ՝ դա հոգեբանական ճնշում է Մարտակերտի շրջանի բնակիչների վրա, որոնք առանց այդ էլ շատ բան են հասցրել տեսնել եւ տարել՝ ստեղծված իրավիճակի պայմաններում»:

ՀԱՄԼԵՏ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ, *ԼՂՀ ԳԽ կրթության, գիտության, մշակույթի եւ լեզվի հարցերով հանձնաժողովի նախագահ.*

«Ես պատասխանատու եմ իբրեւ երկու խորհրդարանների՝ ԼՂՀ եւ ՀՀ, պատգամավոր: Խորապես համոզված եմ, որ ներկայումս ԼՂՀ-ում անուղղակիորեն իրականացվում է Գոբլի հայտնի մոդելը: Քելբաջարը ոսկոր է այս մոդելի հեղինակների կոկորդում, իսկ ԵԱՀԽ-ն այն մահճակ տախտակն է, որի վրա խաղում են Ռուսաստանը եւ ԱՄՆ-ը: Հայ դիվանագետները պետք է սերտ դիվանագիտական կապեր հաստատեին առավել շահավետ կողմի հետ: Այս առումով իմ համակրանքը Ռուսաստանի կողմն է: Դա բացատրում եմ նրանով, որ Ռուսաստանը միշտ շահագրգռված է եղել Անդրկովկասի խնդիրների լուծմամբ: Երբ Ռուսաստանը փակի թրվածքի ծորակը, ինչում ես այնքան էլ վստահ չեմ, ապա անպայման կգտնվի մի այլ աղբյուր: Ինչ վերաբերում է Քելբաջարը հանձնելուն, ապա կարող եմ ասել, որ արյամբ ձեռք բերած հողը հեշտությամբ տրվում է բանակցությունների սեղանի շուրջ: Մենք չպետք է մոռանանք, որ Ռուսաստանի պետական կառուցվածքը ՌԴ ռազմավարանազետներին հարկադրում է համանման կառուցվածք ստեղծել Ադրբեջանում, ինչը հակասում է Ղարաբաղի հանրաքվեի ոգուն: Հենց այդ պատճառով ես դեմ եմ քվեարկել փաստաթղթի ստորագրմանը: Ինձ թվում է, Հայաստանի կառավարող շրջանակները զգուշանում են Հայաստանի Հանրապետության կոմունիստական զաղափարախոսության ներթափանցումից, ինչը կատարվում է Վրաստանում եւ Ադրբեջանում: Իսկ սկզբունքորեն ես ամեն մի խաղաղարար նախաձեռնության կողմնակից եմ»:

ՍԱՔՍԻՄ ՄԻՐԶՈՅԱՆ, *ԼՂՀ ԳԽ նախագահի խորհրդական.*

«Քանի որ ես ԼՂՀ ԳԽ նախագահության անդամ չեմ, չեմ քվեարկել, բայց... ինչ գանես, այն էլ կհնձես: Մենք բավարար չափով չենք զբաղվում արտաքին քաղաքականությամբ եւ այդ պատճառով միջազգային ասպարեզում մեզ պահել չգիտենք: ԵԱՀԽ-ում եւ ՄԱԿ-ում Ղարաբաղի հարցերով զբաղվողներից շատ քչերն են հասկանում հարցի էությունը: Այսօրվա դրությամբ մենք զոյական ուղերթով եկանք դիվանագիտական ասպարեզ: Եւ հետեւաբար չկարողացանք պաշտպանել Քելբաջարի նկատմամբ ունեցած մեր իրավունքը: Ոչ մի մարտնչող երկիր առանց մարտի պայմանը չի հանձնում թշնամուն: Ես կարծում եմ, որ փաստաթղթի միակ դրական կողմն այն է, որ մենք ցույց տվեցինք աշխարհին, որ ագրեսոր չենք: Բացասականն այն է, որ նման որոշումներով մենք ոգեւորեցինք թշնամուն, ընկավ մեր ժողովրդի ոգին, բոլորս նաեւ մեր դիրքերը ինչպես ռազմական, այնպես էլ արտաքին քաղաքական գործունեության մեջ: Բայց փաստաթուղթը ստորագրված է:

Մեզ մնում է հուսալ, իսկ փոխարենը մենք պետք է նյութական եւ քաղաքական փոխհատուցում ստանանք: Սակայն վաղ թե ուշ ԼՂՀ-ի, ՀՀ-ի եւ Իրանի միջեւ գտնվող Քելբաջարը եւ մյուս շրջանները պետք է մեր պետության քաղկացուցիչ մասը կազմեն: Ադրբեջանը կայսրություն է եւ անկման է դատապարտված: Ես չեմ կարծում, որ դա ողբերգություն է, եւ մենք ոչ միայն պետք է հասակ գիտակցենք մեր քաղաքական բացթողումները, այլեւ ամեն ինչ անենք դրանք ուղղելու համար: ■

Նավթային ընկերությունները Ադրբեջանի կատիական ցամաքաշերտի մասին

Արեւմուտքի նավթային մի քանի կորպորացիաներ համաձայնություն են հանգել Ադրբեջանի կասպիական ցամաքաշերտի 3 խոշոր հանքավայրերի համատեղ մշակման շուրջը: Տեխասի «Փենզոյլ» ընկերությունը մտադիր է իր վրա վերցնել հանքավայրերի 12 տոկոսը իր բաժնի փոքր մասը հանձնելով շոտլանդական «Ռեմկո օյլ սերվիսիզ փի էլ սի» ֆիրմային: Չիկագոյի «Ամոկո կորպորեյշընը» հայտարարել է իր մոտավորապես 17 տոկոսանոց «աշխատանքային շահերի» մասին: Լոս Անջելեսի «Յունոկալ կորպորեյշընը» արդեն հայտ է ներկայացրել 9,5 տոկոսի համար: Ինչպես նշում են ամերիկյան ընկերությունների ներկայացուցիչները, հանքավայրերի ամենամեծ բաժինը՝ 30 տոկոսը պետք է մնա Ադրբեջանի պետական նավթային ընկերությանը: Նախագծին մասնակցում են արեւմտյան եւս երկու խոշոր ընկերություններ՝ «Բրիտիշ փեթրոլեումը» եւ Նորվեգիայի պետական նավթային ընկերությունը, որոնք դեռ պաշտոնապես չեն նշել իրենց բաժինները: Սակայն, ինչպես ենթադրում են փորձագետները, այն համատեղ կկազմի մոտ 26 տոկոս: Անցյալ ամիս Ադրբեջանը այդ բոլոր ընկերություններին խնդրել էր միավորել հանքավայրերի մշակման քանքերը, որպեսզի նվազի նախագծի արժեքը: Ընկերությունների ներկայացուցիչները նշում են, որ «ազդեցության ոլորտների» բաժանմանն առնչվող ներկա համաձայնագիրը վերջնական չէ եւ ենթակա է Ադրբեջանի խորհրդարանի հաստատմանը: Արմենպրես

Նավթամուղը «շահագործում են» կողոպտիչները

Բաքու-Բաթում մայր նավթամուղը, որը կառույցների եւ տեղանքի առումով համարվում է եվրոպայում եզակիներից մեկը, վերջին երեք տարում ոչնչացվում է: Վառելիքի հափշտակման համար խողովակաշարը շաղափված է գրեթե 1200 տեղում, տարեսկզբից հափշտակվել է 34 հազար տոննա դիզելային վառելիք: Իրենք նավթամուղի աշխատողներն ի վիճակի չեն ապահովելու դրա պաշտպանությունը: Ինչպես հայտնեց մայր նավթամուղի վարչության պետ Լեւան Ախալկացին, Խաշուրի-Բաթում տեղամասում արդեն վնասվածները վերացվել են 850 տեղում, սակայն նորոգողները չեն հասցնում վերականգնել խողովակաշարը: Գողացված վառելիքը վաճառվում է ավտոճանապարհներին, տարվում Թուրքիա: Լեւան Ախալկացին գտնում է, որ իրավիճակը դեռ կարելի է շտկել նավթամուղի նկատմամբ խստագույն վերահսկողության հաստատման միջոցով: Կողոպտիչների կանխման դեպքում Վրաստանն Ադրբեջանից կստանա 700 հազար տոննա արտահանական դիզելային վառելիք, որի վաճառքն արտասահմանում կբերի 6 միլիոն դոլլար: ՆՏ

Արեւմուտքը հաշվում է ադրբեջանցիների բեղերն ու ոսկե ատամները

Նյու Յորք, 16 հունիս, Սնարք: Ադրբեջանի բնակչության արական մասի 68,8 տոկոսը բեղեր ունի, իսկ բոլոր ադրբեջանցիների 38,7 տոկոսն ունի առնվազն մեկ ոսկե ատամ (շատերը՝ երեք եւ ավելի): Այդ թվերն են բերվում բրիտանական Economist ամսագրի հունիսյան համարում, որն իր հերթին վկայակոչում է բուրք մենեջերների եւ բիզնեսմենների հետազոտությունները: Նրանք եկել են այն եզրակացության, որ Ադրբեջանում ամելու եւ ատամի մածուկի առեւտուրը հեռանկարային չէ: Ստամբուլի «Պիար Գալարդ» ընկերության բիզնեսմեն Բյուլենթ Թանկան բողոքում է. «Այստեղ (Ադրբեջանում) մարդիկ ոչ մի պատկերացում չունեն անձնական հիգիենայի պարագաների մասին»: Նեթ լով, որ մարդկանց մեծ տոկոսը վստահ չէ պարզապէս հանդեպ եւ համեմատելով այն տեղեկության հետ, որ բնակչության կեսը չի գնում զինապատի դեռ, ամսագիրը եզրակացնում է, որ Ադրբեջանում լավ հեռանկարներ կան ատամի վաճառողների համար: ■

Կ. Բաբուրյանը հանդիպեց բարոնուհի Քոկսի հետ

Ստեփանակերտ, 17 հունիս, Սնարք: ԵԱՀԽ խաղաղարար նախաձեռնությանը ԼՂՀ-ի տված համաձայնությունը ղարաբաղցիների բարի կամքի քայլն է միջազգային ընկերակցության նկատմամբ, հայտարարեց ԼՂՀ ԳԽ նախագահի ժամանակավոր պաշտոնակատար Կարեն Բաբուրյանը հունիսի լույս 17-ի կեսգիշերին Բրիտանիայի խորհրդարանի Լորդերի պալատի փոխնախագահ Քերոլայն Քոկսին ընդունելիս: Վերջինս Ստեփանակերտ է ժամանել մարդասիրական առաքելությամբ: Մենք այդ քայլին դիմեցինք, ասաց Կարեն Բաբուրյանը, թեեւ հակամարտության կարգավորման «անհետաձգելի միջոցառումների գրաֆիկը» անվտանգության հստակ երաշխիքներ չի տալիս Լեռնային Ղարաբաղին եւ նրա ժողովրդին: Դիմեցինք նաեւ այն պատճառով, որ ԼՂՀ-ն միշտ հանդես է եկել եւ շարունակում է հանդես գալ խնդրի լուծման բացառապես խաղաղ եղանակների օգտին: Հիմա խոսքը ԵԱՀԽ Մինսկի խմբինն է, որի մտադրությունների անկեղծությանը հավատացին ղարաբաղցիները: Հավատացին այն հույսով, որ հաշտարարների խոստումները չեն տարբերվի նրանց գործերից, ընդգծեց Կ. Բաբուրյանը:

Իր կողմից բարոնուհի Քոկսը հակամարտության խաղաղ կարգավորման հույս հայտնեց եւ Ղարաբաղի խորհրդարանի նոր ղեկավարին մաղթեց արժանի լինել իր ժողովրդին: ■

Հայ համայնքը բողոքում է Կոզիրեւի դեմ

Մոսկվա, 17 հունիս, Սնարք: Մոսկվայի հայ համայնքի անունից Ռուսաստանի արտաքին գործերի նախարար Անդրեյ Կոզիրեւին բաց նամակ են հղել համայնքի նախագահ, Ռուսաստանի Գիտությունների ակադեմիայի թղթակից անդամ Սամվել Գրիգորյանը եւ համայնքի խորհրդի անդամ Կիրիլ Ալեքսեեւսկին: Հեռագրում մասնավորապես ասվում է. «Ադրբեջանի կազմակերպած բազմամյա շրջափակումից տանջահար Հայաստանը ձեր ճնշմամբ միացավ առանց շրջափակման վերացման, Մարտակերտի, Շահումյանի, Գետաշենի վերադարձման երաշխիքների Քելբաջարը վերադարձնելու Ղարաբաղին ուղղված անարդարացի պահանջներին: Մոսկվայի հայ համայնքը վրդովված է հակամարտության մասնակիցներին ներկայացվող պահանջների անհամարժեքությունից»: ■

Զենքի նոր խմբաքանակ Թուրքիային

Երեւան, 15 հունիս, ԱՄՆ դեսպանատուն (USIA): Ինչպես նշվում է ԱՄՆ պաշտպանության դեպարտամենտի հունիսի 15-ի տեղեկագրության մեջ, օրերս պաշտպանության դեպարտամենտը տեղեկացրել է Կոնգրեսին, որ Թուրքիայի կառավարությունը դիմել է ԱՄՆ-ին 50 A-10 մարտական օդանավ, 5 AH-1W գրոհային ուղղաթիռ, պահեստամասեր տարբեր ոչ մարտական օդանավերի համար եւ վարձակալած 4 մարտական նավերի համար զենք ու ռազմամթերք գնելու խնդրանքով:

«Այս գործարքը կնպաստի Միացյալ Նահանգների արտաքին քաղաքականությանը եւ ազգային անվտանգությանը, քանի որ այն կբարելավի Թուրքիայի մարտունակությունը, ի կատարումն ՆԱՏՕ-ի շրջանակներում վերցրած պարտավորությունների», նշվում է պաշտպանության դեպարտամենտի տեղեկագրության մեջ: Այն «բացասաբար չի անդրադառնա ոչ շրջանի ռազմական հավասարակշռության վրա, ոչ էլ Կիպրոսի հարցի շուրջ բանակցությունները վերսկսելու ԱՄՆ-ի ջանքերի վրա», ասվում է փաստաթղթում:

A-10 օդանավերը կարժենան 167 միլիոն դոլլար, ուղղաթիռները՝ 110 միլիոն դոլլար: 4 մարտանավերի վարձակալման ժամկետները երկարաձգվում են, որից հետո պետք է հաստատվեն Կոնգրեսում: ■

digitised by A.R.A.R.@

ՆԱԵՎ ԴԱՏԱՐԱՆՈՒՄ ԿԱՐԵԼԻ Է ԱՐԴԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ԳՏՆԵԼ

Վերջին երջանում բավականին հաճախ է խոսվում հանրապետությունում դատական իշխանության դերի եւ գործունեության մասին այն առումով, որ ցանկացած իրավական երկրում վերջինիս անկախությունը ժողովրդավարության հիմնական ցուցանիշներից մեկն է: Եւ այնուամենայնիվ, մեզանում գուցե ոչ առանց հիմքի գերիշխում է այն կարծիքը, թե արդարություն գտնելու համար դատարանն ամենահարմար տեղը չէ, որովհետեւ այնտեղ արդարացի վճռի հասնելու համար սեփական ճշմարտացիությունն ապացուցող փաստարկներից բացի էլի ինչ-որ բան է պետք: Երեւի հենց սա է պատճառը, որ որոշեցինք անդրադառնալ դատական մի գործի, որտեղ իսկապես անաչառ դիր եւ արդարացի վճիռ է կայացվել, թեեւ կցերադասեինք, որ դրանք այնքան սովորական լինեին, որ հարկ համարեինք որպես արտառոց երեւույթ խոսել միայն դատարանի վատ աշխատանքի մասին: Ինչեւէ:

Փետրվարի 26-ին Թումանյանի փողոցի առաջին փակուղու շենքերից մեկի բակում տանիքից պոկված ծյան փլվածքից լիովին ջախջախվեց Արմենտելես գործակալության փոխտնօրեն Ալեքսանդր Ավետիսյանի անձնական օգտագործման ավտոմեքենան: Բարեբախտաբար մեքենայում ոչ ոք չկար, այլապես ամեն ինչ կարող էր ավելի վատ վերջանալ: Սակայն տարաբախտ մեքենայի տերը ծյան փլվածքն ընդունեց ոչ թե որպես ճակատագրի դաժան հարված, այլ միանգամայն իրական մարդկանց իրական սխալների հետեւանք եւ որոշեց դատի տալ Սպանդարյանի շրջգործկոմի ԲՏԱՎ-ին, «Երեւաննախագիծ» ինստիտուտին եւ շինվերանորոգման վարչությանը: Բանն այն է, որ շենքի տանիքը կառուցվել է նախագծից դուրս եւ իր գոյության երեք տարիների ընթացքում բազմաթիվ վտանգավոր «անակնկալներ» մատուցել բնակիչներին. եղել են դեպքեր, երբ խառնոց պոկվել են թիթեղներ, եւ մարդիկ պարզապես հրաշքով են փրկվել. թեթեւակի վնասվել են մեքենաներ եւ այլն: Բնակիչները ժամանակին դիմել են Սպանդարյանի շրջգործկոմի նախագահին, նախկին քաղաքապետ Համբարձում Գալստյանին, Խաչիկ Աստաբոյցյանին եւ այլն, իսկ անցյալ տարի այս ամենի մասին խոսվել է «Մայրաքաղաք» հեռուստածրագրով, սակայն ոչ ԲՏՏ-ից, ոչ շրջգործկոմից որեւէ մեկը չի հետաքրքրվել: Եւ ահա Սպանդարյանի շրջանի ժողդատարանը լսեց գործը (դատը անձամբ վարում էր նախագահը՝ Ռուբեն Բալաբանյանը) եւ վճռեց, որ «Երեւաննախագիծն» անմեղ է, իսկ ԲՏԱՎ-ը եւ շինվերանորոգման վարչությունը հավասարապես մեղավոր են եւ պարտավոր են հատուցել վնասը՝ 350 հազար ռուբլի: Փաստն ինքնին հետաքրքիր է այն առումով, որ առաջներում հազիվ թե շարքային քաղաքացին համարձակվեր դատի տալ շրջգործկոմին, իսկ դատարանն իր հերթին հազիվ թե համարձակվեր շրջանի գործադիր իշխանության դեմ վճիռ կայացնել: Ինչպես ասաց պրն. Բալաբանյանը, առաջներում նման դեպքում հարցը կարող էր ողջակի մեջնել կուսակցական ժողով, եւ դատարանի վրա ճնշումն ապահովված էր:

Ինչեւէ: Կարելի էր պարզապես դատը շահելու արդիվ շնորհավորել պրն. Ավետիսյանին, սակայն երկու հանգամանք ստիպում են այդքանով չբավարարվել: Բանն այն է, որ թեեւ դատն ավարտվեց, եւ հօգուտ վարիչին հատուցվեց վնասը, սակայն տանիքը մնում է եւ բացառված չէ, որ առաջիկայում նույն դատարանը ստիպված կլինի նորից անդրադառնալ դրան, ուստի դատարանն ընդունեց նաեւ մասնավոր որոշում, ըստ որի Երեւանի քաղխորհրդի գործկոմն ու Սպանդարյանի շրջխորհրդի գործկոմը պետք է քննարկեն շենքի տանիքը ռուստափոյթ կերպով կառուցված նախագծին համապատասխանեցնելու խնդիրը եւ ձեռնարկված միջոցառումների մասին մեկ ամսվա ընթացքում տեղյակ պահեն ժողդատարանին: Որոշումը հասցեատերերին է ուղարկվել մայիսի 10-ին, սակայն ուղիղ մեկ ամիս անց, հունիսի 10-ին, երբ զրուցում էինք պրն. Բալաբանյանի հետ, որեւէ արձագանք դեռեւս չկար: Ըստ երեւույթին, նյութական պատասխանատվության ներքաշվելն այնքան էլ մեծ «դաստիարակչական» դեր չի խաղացել, թեեւ ակնհայտ է, որ եթե նման տույժերը հաճախակի կրկնվեն (իսկ դեպքերի ընթացքը ցույց է տալիս, որ դա ամենահավանական շարունակությունն է), քաղաքի եւ շրջանի իշխանությունները կհամոզվեն, որ կառույցների անվտանգության տեխնիկայի պահպանումը շատ ավելի էժան կարող է նստել:

Զրույցի ընթացքում պրն. Բալաբանյանը խոսեց նաեւ այն մասին, որ, ցավոք, հաճախ զանգվածային լրատվության միջոցների ներկայացուցիչները կողմնակալ մոտեցում են ցուցաբերում դատարանների աշխատանքներին եւ թյուրիմացության մեջ գցում ընթերցողներին: Այսպես, վերջերս Голос Армении թերթում լույս տեսավ Արմեն (Պուշկին) Սերոբյանի հոդվածը, որտեղ ինչ-ինչ բաներ Ռուբեն Բալաբանյանի մասին ասվում էր, թե նրա վարած գործերն անորակ են ճանաչվել ավելի բարձր ատյաններում: Մինչդեռ, ըստ պրն. Բալաբանյանի, խնդիրն այն է, որ ժամանակին ինքը քննել է հոդվածագրի կնոջ հայցը նրա դեմ եւ գործը վճռել կնոջ օգտին, իսկ հետագայում Գերագույն դատարանը որոշել է, որ վճիռը միանգամայն ճիշտ էր: Դրանից հետո նույն Արմեն Սերոբյանը, այս անգամ որպես «Էներգան» բաժնետիրական ընկերության ներկայացուցիչ, դատի է տվել Урарту թերթի հեղինակներից մեկին, որն իր հոդվածում խոսել է արեւային էներգիա ստանալու հեռանկարների մասին եւ դրանով իսկ վնասել «Էներգան» ընկերությանը, որի բազմաթիվ բաժնետերեր հրապարակումից հետո ցանկացել են ետ վերցնել իրենց գումարները: Տեսնելով, որ դատը վարում է նույն Ռուբեն Բալաբանյանը, պրն. Սերոբյանն անվստահություն է հայտնել նրան, որը սակայն չի ընդունվել դատարանի կողմից: Ժողդատարանի նախագահն այն կարծիքը հայտնեց, որ Արմեն Սերոբյանի նման հրապարակումները զուտ անձնական հիմքեր ունեն եւ պարզապես թյուրիմացության մեջ են գցում հանրությանը:

Մնում է ավելացնել միայն, որ դատական իշխանության եւ «չորրորդ իշխանության» հարաբերությունների խնդիրն ինքնին բավականին հետաքրքիր է, եւ ցավալի է, որ այդ հարաբերություններում հաճախ տեղ են գտնում զուտ անձնական նկատառումներ: Մանավանդ որ մեր հանրապետությունում բարեբախտաբար եւ դատական իշխանությունը, եւ զանգվածային լրատվության միջոցներն իսկապես բավականին անկախ են եւ որոշ իմաստով նույն ֆունկցիաներն են կատարում՝ ինչ-որ տեղ վերահսկել մյուս իշխանությունների գործունեությունը:

Հ. Գ. Երեկ պրն. Բալաբանյանից տեղեկացանք, որ Երևաքաղխորհրդի գործկոմի բնակշինշահագործման արտադրական գլխավոր վարչության պետն այնուամենայնիվ պատասխանել է դատարանին, որ տեղ ասվում է, թե Սպանդարյանի շրջխորհրդի գործկոմին ցուցում է տրվել հանձնարարել շինվերանորոգման վարչությանը սեփական միջոցների հաշվին կարգի բերել յարաբաստիկ տանիքը: Է, լավ է ուշ, քան երբեք:

ԱՐՄԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

Մեղրիում գործարկվեց հիդրոկայան

Իննամյա ընդմիջումից հետո գործարկվեց Մեղրու շրջանի հիդրոկայանը: Նորոգման աշխատանքները կատարվել են «Հայէներգո» ա/մ-ի կողմից: Ինչպես տեղեկացանք, ստացվում է 400 կՎտ էլեկտրաէներգիա: Այն միացվում է ընդհանուր ցանցին հովհարային անջատումների ժամանակ: ՀԷԿ-ի այդ էներգիայով սնուցվում են հիվանդանոցը, փոստը եւ կենսապահովման մյուս օբյեկտները: «Ազգ»

Հրազդանի ՊՇԷԿ-ը առայժմ դիմանում է

Ինչպես ավելի վաղ հաղորդվել էր, հունիսի 16-ին դադարել էր գազի հոսքը մեր հանրապետություն: Այդ պատճառով Հրազդանի ՊՇԷԿ-ը անցել է էներգաարտադրության մազութի ռեժիմին, որի հնարավորությունը, ինչպես մեր թղթակցին հայտնեցին կայանի տնօրինությունից, սահմանափակ է: Չնայած դրան, էներգիայի արտադրության ծավալները չեն նվազել: Սակայն եթե գազի ներհոսքը ապահովելու համար կտրուկ միջոցներ չձեռնարկվեն, ապա սպասվում է էլեկտրաէներգիայի արտադրության նվազում: «Ազգ»

Աղրելը ոչ թե ժամանակի, այլ ոգու կատեգորիա

«Իմ այս վերը իրենց սրտի մեջ «յաբաղ օսկոր» եւ «չորս ոլորցի» ունեցող սերնդի մասին է: Այդպիսի սերունդ եղավ, այդպիսի սերունդ դժվար թե կրկնվի»: Դաշտենցի այս տողերը գրվում էին այնպիսի մի ժամանակ, երբ ամեն ինչ կարծես մոռացության մոխրի տակ էր թաղվել եւ մեկ էլ դարեր հետո էր լույս աշխարհ գալու տեղածոյի պես: Բայց արյունը կենդանի գոյություն է եւ հունիսի 15-ին Երեւանի թիվ 102 դպրոցի վերջին զանգը նվիրված էր ազատամարտիկներին, որոնցից շատերին արդեն իրենց ուսումնառության վերջին երկու տարիներին հիվանդանոցում խնամում էին 10բ-ի աշակերտները, իրենց ուսուցչուհի Ջուլիետա Դուլոյանի գլխավորությամբ: Վիտյա Այվազյանի կինն ու երեխաները, Պարգեւ Սիսիքարյանը, որ այժմ լույսն է կորցրել, Սամվել Մինասյանը՝ Ղարաբաղից, դպրոցի շրջանավարտ Հայկեր Թադեւոսյանը եւ մի ուրիշ շրջանավարտ, ակնաբուժական բաժանմունքի բուժքույր Մարինե Հովհաննիսյանը, որն իր օգնությունն է բերում ազատամարտիկներին, հյուրընկալվել էին դպրոցի հարկի տակ:

Դասղեկի՝ ֆիզիկայի եւ աստղագիտության ուսուցչուհի Ջուլիետա Դուլոյանի կազմած գրական կոմպոզիցիան դասարանը երգի, պարի ու ծաղիկների հետ մատուցեց ներկաներին: Ուրիշ, որ ամեն ինչ արագ էր արվել ու մի քիչ խառնափնթոր, կարեւորը՝ որ անկեղծ էր, առանց ցուցադրանքի եւ հուզիչ:

Հանդեսին ներկա էին նաեւ Սիլվա Կապուտիկյանն ու Հրաչյա Հովհաննիսյանը, որ շնորհակալության ու մաղթանքի խոսքեր հղեցին մարտիկներին եւ մեծ կյանք մտնող պատանիներին: Եւ եթե տիկին Կապուտիկյանը իր խոսքում նկատեց, որ համազգեստավոր այս տղաներին նայելիս սկզբում խղճում է, հետո հասկանում, որ նրանցով պետք է հիանալ, ապա այս տղաները, չգիտես անցյալ ժամանակների պատկանելությունից զերծ մնացած լինելով է, թե այլ պատճառով, ավելի շուտ են հասկացել լինելիության իսկական էությունը եւ ապացուցում են, որ աղրելը ոչ թե ժամանակի, այլ ոգու կատեգորիա է:

Ստացված գրքեր

Խմբագրությունը հեղինակից շնորհակալությամբ ստացել է.

«Հայկական «երկրաշարժը» (լինգվիստաբանական գծեր), Հայկ Խոջանջյան, Երեւան, «Հայաստան» հրատ., 1992 թ., 224 էջ, տպաքանակ՝ 10 հազար, գինը՝ պայմանագրային:

Խմբագրությունը Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոս Գարեգին Բ.-ից շնորհակալությամբ ստացել է՝

«Արցախի արուեստի գանձերը», Մանիա Ղազարեան, Անթիլիաս-Լիբանան, 1993, հայերէն եւ անգլերէն առաջաբանով (Գարեգին Բ.), նկարազարդ, 221 թվագրված էջ, գեղակազմ, արտաքին շապիկով, տպաքանակը չի նշված, գինը՝ նույնպես: ■

Խանութներում ողնած բրի՞նձ

Խմբագրությունը ահազանգ ստացավ այն մասին, որ Վռամշապուհ արքայի 7 հասցեով թիվ 2 սննդամթերքի մթերային խանութում կտրոններով վաճառվում է ողնած բրինձ:

Երբ եղանք խանութում, վաճառողուհին մեզ պատասխանեց, որ իրենց մոտ վաճառվում բրինձ չկա, եւ կտրոններով բաշխվելիք բրինձը դեռեւս չեն ստացել: Զանգահարեցինք Երևաքաղխորհրդի գործկոմի առեւտրի վարչություն՝ իրազեկությունը պարզելու: Վարչության պետի տեղակալ Մեսրոպ Փափազյանը հայտնեց, որ հանրապետությունում ստացված բրնձի 80 տոկոսը խոտով է եղել, մնացածը փաթեթավորված: Խոտով բրինձը վիետնամական է եւ հավանաբար երկար պահելուց, ինչպես պրն. Փափազյանը նշեց, փչացել է: Վարչության պետի տեղակալը նշեց նաեւ, որ արդեն մի քանի խանութներից, որտեղ փչացած բրինձ է եղել, այն հավաքվել է եւ փոխարինվելու է պիտանի մթերքով: Ինչ վերաբերում է նշված մթերային խանութին, ապա պրն. Փափազյանն այդ մասին տեղեկություն չուներ: «Ազգ»

Կիսովանին մեղադրում է

Թբիլիսի, 17 հունիս, Սնարf: Վրաստանի խորհրդարանի անդամ, հանրապետության պաշտպանության նախկին նախարար Թենգիզ Կիտովանին լրատվական հետախուզական ծառայությանը մեղադրել է կան ծառայությանը մեղադրել է հեռախոսների գաղտնի ունկնդրության եւ մտավոր լրտեսման համար: Նրա խոսքերով, իր թիկնապահները մի քանի անգամ նկատել են հետապնդումը: Մասնավորապես, մայիսի 29-ին Գլդանիում հաջողվել է կալանել հետապնդող մեքենան, որտեղ եղել են ծառայության գործակալներ: Դրան տեղյակ էր եղել նաեւ լրատվական հետախուզական ծառայության պետ Իրակլի Բաթիաշվիլին, սակայն լրտեսումը չէր դադարել:

«ԴԱԿ»-ը չի մեռել, նրա ոգին ողջ է, գտնում է Կիտովանին: Նման ծառայության առկայության դեպքում բացառված չեն նաեւ քաղաքական սպանությունները: Անկախության երաշխիքներ չկան նույնիսկ խորհրդարանականների համար, որոնց հեռախոսները գաղտնի ունկնդրվում են առանց դատախազի թույլտվության, եւ այս ամենն արվում է փոխանակ ջանքերը ուղղակի նպաստելու իսկական իրավախախտների, կաշառակերության դեմ պայքարելուն, որոնք տիրում են մասնավորապես բանկային գործում եւ որոնց մեղսակից են որոշ պաշտոնավորներ: Չի կարելի թույլ տալ, որ նրանք անպատիժ եւ ազատ մնան գան»: ■

ՎԱՐՁՈՎ ԲՆԱԿԱՐԱՆ ՔԱՂԱՔԻ ԿԵՆՏՐՈՆՈՒՄ

Բնակվելու կամ որպես գրասենյակ օգտագործելու համար վարձով տրվում է 3 սենյականոց երկհարկանի, լավ կահավորված եւ նորոգված սեփական բնակարան բոլոր հարմարություններով, բուխարիով:

Բնակարանը գտնվում է Երեւանի կենտրոնում, «Մոսկվա» կինոթատրոնի շրջակայքում:

ՎԱՐՁԸ ՄԻԱՅՆ ՏԱՐԱԴՐԱՄՈՎ

☎ 56-59-38 58-10-54

Դատական խաչքուկը շարունակվում է

Մեր թերթի անցյալ տարվա հոկտեմբերյան եւ դեկտեմբերյան երկու համարներում անդրադարձել էինք Արշավիր Հակոբյանի «գործին» ընդդեմ «Հայգազ» արտադրական միավորման: Խնդիրը հետեւյալն էր. միավորման գլխավոր տնօրեն Ռոբերտ Ամիրյանը հունիսի 30-ին հանձնարարի կրճատել էր նրա հաստիքը եւ ազատել աշխատանքից, որի հետեւանքով Արշավիր Հակոբյանը զրկվել էր նաեւ բնակարանի հերթից, որտեղ առաջինն էր: Դրանից հետո սկսվեցին դատական երկար ու ձիգ պրոցեսները: Նախ 1992 թ. նոյեմբերի 20-ին Երեւանի Արաբկիրի շրջանի ժողդատարանը վճռեց Հակոբյանին վերականգնել աշխատանքում եւ վճարել հարկադիր պարապուրդի գումարը, այնուհետեւ Գերագույն դատարանը դեկտեմբերի 23-ին բեկանեց այդ որոշումը եւ վճռեց գործը հանձնել նույն Արաբկիրի շրջանի ժողդատարանին՝ այլ կազմով նոր քննության համար:

Դատարանը լսեց այդ բազմաչարչար գործը այս տարվա մայիսի 25-ին եւ որոշեց, որ թեեւ Արշավիր Հակոբյանն աշխատանքից ազատվել է անօրինական ձեւով, եւ նրան պետք է վերադարձնի չաշխատած ժամանակաշրջանի աշխատավարձը, այնուամենայնիվ «Հայգազ» ղեկավարություն ձեռնարկությունում աշխատանքի վերականգնվելու նրա պահանջը մերժվում է: Պատճառաբանությունը հետեւյալն էր՝ «Հայգազ», «Հայգազարդ» եւ «Հայնավթամթերք» արտադրական միավորումները լուծարվել են, եւ ստեղծվել է «Հայգազվառելիք» պետական ձեռնարկությունը, որը նախորդների իրավահաջորդը չէ:

Մինչդեռ տեղի է ունեցել ոչ թե լուծարում, այլ վերակազմավորում, եւ այդ է ապացուցում հենց այն, որ նորաստեղծ կազմակերպությունը լիովին տնօրինում է «լուծարվածների» գույքը եւ միջոցները: Ավելին, նախկին ձեռնարկությունների գրեթե բոլոր աշխատողները տեղափոխվել են «Հայգազվառելիք»: Այլ կերպ ասած, թեեւ դատարանն ընդունում է, որ Արշավիր Հակոբյանը կրճատվել է հանցավոր կերպով, քանի որ ուներ նախապատվության իրավունք, սակայն չի վերականգնում աշխատանքի: Մինչդեռ հայտնի ճշմարտություն է, որ կիսատ պոռատ ճշմարտությունն ավելի վտանգավոր է, քան բացահայտ կեղծիքը: Իսկ խնդիրն ամենեւին էլ այն չէ, թե կվերականգնվի՞ արդյոք Հակոբյանը աշխատանքում: Այս ամենի մեջ էականը բնակարանի խնդիրն է, որն ուզեն թե չուզեն պետք է տան նրան աշխատանքի վերականգնելուն պես: Իսկ բնակարաններն վաղուց արդեն նոր տերեր ունեն, եւ հայտնի չէ, թե ի՞նչ պետի պատասխանեն նրանց «երջանկացողները», եթե պարզվի, որ դրանք ուրիշներինն էին պատկանում:

Մի խոսքով, վերջնական եզրակացության իրավունքը պատկանում է Գերագույն դատարանի քաղաքացիական գործերի կոլեգիային, որը, կարծում ենք, գոնե այս անգամ մինչեւ վերջ կհասցնի այս ձգձգված պատմությունը եւ կվերականգնի արդարությունը, քանզի արդարությունը ոչ միայն կատարված սխալների արձանագրումն է, այլեւ դրանց հետեւանքների վերացումն ու մեղավորներին պատասխանատվության կանչելը: Ա. Բ.

Տնտեսություն

ՁԵՌՆԵՐԵՑՆԵՐՆ ԱՅՍՕՐ

ԻՄԱԿ-ը լողում է հոսանքին հակառակ

Լրատվության միջոցներն այսօր շատ են անդրադառնում այն տխուր փաստին, որ ձեռներեցները լքում են Հայաստանը: Ընդ որում ոչ միայն իրենք են հեռանում, այլեւ մեծ գումարներ տեղափոխում: Հիմնականում Ռուսաստան: Փաստորեն, հանրապետությունը զրկվում է թե կապիտալից, թե գործարար ներուժից: Պատճառները հայտնի են. շրջափակում, էներգապաշարների խորը պակասություն եւ այլն: Այն իրողությունը, որ հուսալիությամբ` թե տնտեսական, թե քաղաքական, թե սոցիալական առումով Հայաստանը զբաղեցնում է 162-րդ տեղը, գուցե եւ արդարացնում է զանգվածային այս հեռացումը: Ինչպես ասում են` մի դատիր, որ չդատեն քեզ: Բայց քանի որ հեռանում են մարդիկ, որոնք օժտված են կազմակերպչական ունակություններով, իսկ ճգնաժամային իրավիճակներում կառավարման, կազմակերպչական ճիշտ որոշումների խնդիրը էութենական բնույթ է ստանում, այս խնդիրը համընդհանուր է եւ կարեւոր բոլորիս համար: Քանի որ բոլորս էլ մեր կաշվի վրա ենք զգում, որ բիզնեսի մասին խոսակցությունների ետեւում ոչ մի բիզնես էլ չկա, այլ առկա է չարչիության, վերահսկողությունից դուրս տարերային, անհասկանալի մի ընթացք: Այդ պարագաներում առավել արժանի են ուշադրության մարդիկ, որոնք դժվարին պայմաններում գործում ու աշխատում են ոչ թե խաբեությամբ աջից ձախից փող դիզելու, այլ ապագայի համար, ստեղծելով հենց այդ բիզնեսի հիմքերը:

ԻՄԱԿ-ը գործող ֆիրմա է: Առայժմ առեւտուր, բայց արդեն խոսք է գնում նաեւ արտադրության մասին: Ընդ որում, պետքական [?], «ստամոքսային» առեւտուր. շաքար, պանիր, կարագ եւ այլն: Եւ ոչ թե բոնբոններ [?] կամ էլ զարնգուր [?] գեղեցիկ արտաքինով նորածին միլիոնատերերի համար. ԻՄԱԿ-ը նաեւ վարձակալած ինքնաթիռներ են, որոնք տեղափոխում են այդ կենսական նշանակություն ունեցող ապրանքը Հայաստան: Չնայած շրջափակման է, գուցե եւ շաքարը, որ այսօր ձեր սեղանին է, դա հենց այն շաքարն է, որը կարող էր եւ չլինել: Դա նաեւ այն թուղթն է, որի շնորհիվ լույս կընծայվեն դասագրքեր դպրոցականների համար: Թուղթ, որը ոչ մի կերպ չէր կարողանում տեղ հասնել պետական միջոցներով ու պետական ինքնաթիռներով: Դա նաեւ մի շարք բարեգործական միջոցառումներ են: Օրինակ, ալյուրը, որ տեղ հասցվեց ԻՄԱԿ-ի ինքնաթիռով վերջերս:

Ընդհանրապես, եթե խառնվածքով ձեռներեց չես, այդ աշխարհն առաջին, երկրորդ, երրորդ հայացքից էլ մի տեսակ անհասկանալի է թվում: Գուցե եւ ոչ «Ալիսան հրաշքների աշխարհում», դա, իհարկե, չափազանցություն կլիներ, բայց, համենայն դեպս, եռուզեռային, հեռախոսային, անցուդարձային սեփական օրենքներով կանոնավորված ու բավականին կուռ այդ աշխարհը, որը նոր է մեր կյանքում, ինքնին հետաքրքիր է: Զգում ես քեզ Արեւմուտքում: Միլիոնների հոսքը դյուրագրգիռ է, բայց, ինչպես պնդեցին ԻՄԱԿ-ում, միլիոնների համը շատ չի տարբերվում հազարների, այսինքն, աշխատավարձային համից: Ասացին, որ զբաղվում են գործով ոչ թե նրա համար, որ դուր է գալիս փողը, այլ նրա, որ բիզնեսը նույնպես ինքնարտահայտման միջոց է, ինչպես գրականությունը, արվեստը: Միայն թե ավելի շատ փող է բերում: Չնայած հավաստիացրին, որ օրական 16-ժամյա աշխատանքը, երբ ողջ ընտանիքով հավաքվելը երազ է դառնում, միգուցե արդարացնում է այդքան վարձատրությունը:

Նստեցինք, բավականին երկար խոսեցինք: Այն մտահոգություններին, թե ինչու Հայաստանում չկա բիզնես` բառիս բուն իմաստով, չարժե անդրադառնալ: Այստեղ կարեւոր է, որ բացի օբյեկտիվորեն գոյություն ունեցող դժվարություններից, որոնք ակներեւ են, շեշտվեն եւ այն սուբյեկտիվ գործոնները, որոնք իրենց դերն ունեն: Օրինակ, անարդյունավետ հարկային ու բանկային համակարգը, կառավարման համակարգի թերությունները եւ այլն: Միգուցե այս ամենը ստեղծելու համար ժամանակ է հարկավոր, սակայն, մյուս կողմից, ամերիկացիների արտահայտությամբ, ժամանակը չի սպասում, մարդիկ, որոնք լքում են Հայաստանը, նույնպես:

Տարօրինակ է, բայց մի որեւէ հայտնի, անվանի բիզնեսմենի անուն, որ այժմ ապրի Հայաստանում, չկարողացանք գտնել, թեեւ երկար որոնումների մեջ էինք: Իսկ հայտնի բիզնեսմենների անուններ Մոսկվայում եւ Սանկտ-Պետերբուրգում ինչքան ուզեք:

Ինչպիսի՞ն պետք է լինի իսկական բիզնեսմենը: Նման Քաուպերվուդին, պատասխանեցին: Դրայզերի հայտնի «Ֆինանսիստը» վեպից: Ասացի, երանի չէր լինի, երբ Հայաստանի բիզնեսմենները լինեին հայ Քաուպերվուդներ, եւ ոչ թե կիսագրագետ ու կիսամաֆիոզ անհատներ` կես բիզնեսով, կես խաբեությամբ զբաղված: Պնդեցին, որ դրա համար նույնպես ժամանակ է հարկավոր, «Ինչպես դառնալ բիզնեսմեն» գրքով ոչ ոք դեռ բիզնեսմեն չի դարձել: Թեեւ այդպիսի գրքեր կարդալը համենայն դեպս անհրաժեշտ է:

Քաղաքականության մասին խոսեցինք: Ինչ, երբ ու ինչու սկսվեց. խաղաղության մասին, նրա, որ կռիվ անելու համար նախ պետք է ոտքի կանգնել: Մի խոսքով, սովորական դարձած խոսակցություններ:

Վերլուծեցինք, թե ինչու հայերը, որոնք, պնդեցին զրուցակիցներս, բնածին հակում ունեն բիզնեսի հանդեպ, համաշխարհային մակարդակով չեն տվել Ռոկֆելլերների, Դյուպոնների, Մորգանների, Ռոտշիլդների նման ազգանուններ: Այդ ազգանունները հարյուրամյակների ակտիվ գործունեության արդյունք են, իսկ հայերն Արեւմուտքում իրենց գործունեությունը ծավալել են ընդամենը մոտ մեկ հարյուրամյակ, ասացին ինձ: Ապա նորից վերադարձանք մեր իրականությանը: Զրուցակիցներս պնդեցին, որ ԻՄԱԿ-ը, եթե կառավարությունը որոշում ընդունի, կարող է իր վրա վերցնել Երեւանի շրջաններից որեւէ մեկի ապահովումը սննդամթերքով, ոչ աստղային գներով, նույնը կարող են անել եւ նմանատիպ ֆիրմաները: ԻՄԱԿ-ը այդ փորձը ունի, քանի որ «հրատարակչություններին եւ մի քանի այլ պետական ձեռնարկություններին զեղչ գներով տրամադրում է սննդամթերք: Բացի դրանից, ասացին ինձ, ԻՄԱԿ-ը պատրաստում է Ստավրոպոլի օդանավակայանի հետ պայմանագիր, որը հնարավորություն կտա, օգտագործելով համատեղ հնարավորությունները, դուրս գալ միջազգային շուկա: Դա առաջին հերթին օգուտ կբերի մեզ: Այստեղ եւս անհրաժեշտ է կառավարության աջակցությունը:

Եւ ԻՄԱԿ-ի նախագահ պրն. Գագիկ Պողոսյանը, եւ գլխավոր տնօրեն պրն. Գագիկ Ղուկասյանը լավատես էին: Ասացին, որ այդ պատճառով էլ չեն լքում Հայաստանը, թեեւ հնարավորություն կա: Տա Աստված, որ նրանց լավատեսությունը զուրկ չլինի իրական հիմքերից: Իսկ առայժմ ԻՄԱԿ-ը սպասում է կառավարության արձագանքին: Առաջարկը` ապահովել Երեւանի շրջաններից որեւէ մեկը, կամ գուցե եւ ավելի փոքր մի տարածք սննդամթերքով, փորձարարական կարգով, ուժի մեջ է: Եթե փորձը հաջող անցնի, դա կարող է շատ խնդիրների լուծումը դառնալ:

ԱՐԱՄ ՅԱՎՐՈՒՄՅԱՆ

Չինաստան

Օտարերկրացիները կվարձակալեն արդյունաբերական ձեռնարկություններ

Չինաստանը հայտարարել է, որ ինքը մտադիր է օտարերկրյա ներդրողներին թույլատրել վարձակալման վերցնելու խոշոր արդյունաբերական ձեռնարկություններ, որոնց հիման վրա ենթադրվում է նաեւ ստեղծել սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերություններ:

Ինչպես հայտարարեց ՉԺՀ արտաքին առեւտրի եւ արտաքին տնտեսական համագործակցության նախարարության ներկայացուցիչը, այդ միջոցը ձեռնարկվում է դեռ 50-60-ական թվականներին կառուցված տասնյակ հազարավոր հին գործարանների ու ֆաբրիկաների վերակառուցման համար արտասահմանյան կապիտալների ներգրավման ջանքերի շրջանակներում:

Չինական կողմը օտարերկրացի գործընկերներին արտոնյալ պայմաններ կտրամադրի հումքի, էլեկտրաէներգիայի եւ վառելիքի, փոխադրամիջոցների մատակարարման գործում, ինչպես նաեւ հարկային էական նախապատվություններ:

Իր հնացած արդյունաբերական արտադրության վերակառուցման համար Չինաստանը որոշել էր օտարերկրյա կապիտալներ օգտագործել 70-ական թթ. վերջերից` բարեփոխման հենց սկզբից, գրում է «Ժենմին Ժիբաո» թերթը: Ստեղծվել են բազմաթիվ համատեղ ձեռնարկություններ, որոնց հաջողվել է բարձրացնել արտադրողականությունը եւ մեծացնել շահույթը:

Սակայն վերջին մի քանի տարում սկսվել է արագ զարգացման ամենատեսակ գոտիների անզուսպ ստեղծումը, որտեղ օգտագործվել է արտասահմանյան երկարատեւ ներդրումների առյուծի բաժինը: Դրա հետեւանքով հին ձեռնարկությունների վերակառուցման մեջ օտարերկրյա ավանդների տեսակարար կշիռը 70-ից իջել է 20 տոկոսի: Վարձակալման նոր դրույթների իրագործումը, որոնց նախագիծը մոտ ժամանակներս կհրապարակվի ՉԺՀ Պետխորհրդի հաստատումից հետո, կոչված է ՉԺՀ արտասահմանյան գործընկերների հայացքը կրկին հառել ազգային արդյունաբերության հին հսկաների նորացման անհրաժեշտության վրա:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Սփյուռք

Լիբանանցի հայ գիտնականը Ռուսաստանի բնական գիտությունների ակադեմիայի անդամ

Մայիսի կեսերին Մոսկվայի «Պրեզիդենտ-օթելում» տեղի ունեցավ Ռուսաստանի բնական գիտությունների ակադեմիայի արտասահմանյան իսկական անդամի դիպլոմի հանդիսավոր հանձնումը լիբանանցի բիզնեսմեն եւ գիտնական Ռայմոնդ Ժոզե Նազգաշյանին:

Ռայմոնդ Նազգաշյանը 61 տարեկան է: Նրա հայրը հայ է, մայրը լիբանանցի: Լիբանանի քաղաքացի է եւ միլիոնատեր, իսկ ոմանց կարծիքով` նաեւ միլիարդատեր: Մի զրույցի ժամանակ ինքն իրեն բնութագրեց անգլիական «promoter» բառով, որը համապատասխանում է մոտավորապես «առաջ մղող» իմաստին: Նազգաշյանը իր կյանքը նվիրել է հիմնարար գիտական մշակումները շուկա մղելուն: Հատկապես դրանով են զբաղվում աշխարհի տարբեր երկրներում հիսունից ավել վենչուրային ֆիրմաները, որոնք Ռայմոնդ Նազգաշյանի սեփականությունն են: Նրանց գործունեության բնագավառները բազմազան են. սեփական տեխնոլոգիայով ցելյուլոզի արտադրությունից մինչեւ կենսատեխնոլոգիական մշակումները:

Վերջին երկու տարում Նազգաշյանը ուշադիր հետեւում է ռուսական գիտությանը: Ռուսաստանի ԲԳԱ մոլեկուլյար կենսաբանության ինստիտուտում նա գտավ գիտական մի կոլեկտիվ, որը բավականաչափ մոտեցել է այն խնդրի լուծմանը, որն ավելի շատ է հրապուրում լիբանանցի գիտնականին: Այդ խնդիրը քաղցկեղային հիվանդությունների հաղթահարումն է: Գիտական այդ կոլեկտիվի ղեկավար ակադեմիկոս Եվգենի Սեւերինը պատմեց, որ նրանք գործում են փոխկապակցված երկու ուղղություններով. քաղցկեղի ախտահանման մեթոդների մշակումից մինչեւ հիվանդության կլինիկական ախտանիշի հայտնվելը եւ հակաքաղցկեղային դեղորայքի ստեղծումը: Այժմ հետազոտությունների արդյունքները պատենտավորվում են Հայաստանում, ԱՄՆ-ում եւ այլ երկրներում: Հաջորդ տարում կարելի է սպասել դեղամիջոցին: Այդ հետազոտությունների, սարքավորումների եւ հակազդակների ֆինանսավորումը Ռայմոնդ Նազգաշյանն իրականացնում է անձնական միջոցների հաշվին:

Բնական առաջին հարցը, որն ուղղվեց Ռուսաստանի ակադեմիայի նորընտիր անդամին, հետեւյալն էր. ինչն է ձեզ ստիպում այդքան դրամ ներդնել ռուսաստանյան գիտության մեջ: «Ես հաստատ համոզված եմ, որ ռուսաստանյան արտահանման ամենաշահավետ մասը ոչ թե նավթն է, անտառը կամ խավիարը, այլ գիտական մշակումները», պատասխանեց Ռայմոնդ Նազգաշյանը: Ես ենթադրում եմ, որ ռուսները ամենահնարամիտ ազգն են. չէ՞ որ նրանց հաջողվեց ամբողջատիրական վարչակարգի սոսկալի պայմաններում պահպանել գիտական մշակումների համաշխարհային մակարդակը: «Երկաթյա վարագույրի» հետեւում գտնվող խորհրդային գիտությունը գործնականում անհայտ է մնացած աշխարհին: Այսօր վարագույրը փլուզվեց, սակայն տեսությունն ի վիճակի չեղավ նյութապես սատարել իր գիտությանը: Ես հետեւում եմ եւ կներդնեմ միջոցներս ռուսական գիտությունների, նրանց գիտական հսկայական ներուժի վրա: Այսօր միայն Ռուսաստանում գոյություն ունի «մաքուր գիտությունը», այսինքն, այն գիտությունը, որը զբաղվում է ստեղծագործական բավարարության համար, աչքաթող անելով նյութականը»:

Նազգաշյանի հետ զրուցում էին անգլերենով. նա ռուսերեն ընդամենը մի քանի բառ գիտի: Սակայն պարզվեց, որ Ռայմոնդ Նազգաշյանը բացի անգլերենից, ազատորեն տիրապետում է յոթ լեզուների, մի քանի գիրք է գրել, հորինում է երաժշտություն եւ երգերի տեքստեր: Բացի դրանից, նա մարզիկ է` հատկապես կարատեի եւ ձյուդոյի գծով: Հատկանշական է, որ Մոսկվա նախորդ այցի ժամանակ Ռայմոնդ Նազգաշյանը ֆուտբոլ էր խաղում Մոսկվայի կառավարության թիմի կազմում: Այս անգամ ֆուտբոլի ժամանակ չեղավ: Մայրաքաղաքի քաղաքագլուխը չկարողացավ իր բարեկամին անձամբ շնորհավորել ակադեմիկոսի կոչման կապակցությամբ: Նրա շնորհավորանքը հաղորդեցին Ռայմոնդ Նազգաշյանի մոսկովյան երկու բարեկամները` կառավարության փոխվարչապետ Ալեքսանդր Շոխինը եւ գրող-ճանապարհորդ Յուրի Սենկեւիչը: ■

«ՎԻԿՏՈՐԻԱ» կոնցեռնը առաջարկում է
(Երեւանյան իր պահեստներից)

- Հեռուստացույցներ` «Ռուբին-465ДН», «Ռուբին-Ц281Д»,
- Սառնարան` «Լադոգա-4»
- Փոշեծծիչ` «Վիխր-8 А»,
- Գազալար (կարբյուրատոր) «ԳԱԶ-24» ավտոմեքենայի
- Էլեկտրալարեր
- Սվարարքուղը [?] (կարոն) կոշիկի արտադրության համար 0,8+0,86 սմ (СЦМ-Р),
- Վակուումային պոմպ (Չեխիա) գալվանացման արտադրամասի համար
- Սառնարանային ագրեգատներ` «ՄԿՎ-4-12» մակնիշի
- Էլեկտրագեներատոր` 37,5 կվ (դիզելային)
- Սառնարան խցարանների եւ ռեստորանների համար
- Շաքարաբամբակի պատրաստման ապարատ
- Կոնյակ «Ընծիր», «Տոնական», «Նաիրի» (սերտիֆիկատով եւ լիցենզիայով)
- Պորտվեյն «Երեւանյան» (սերտիֆիկատով)
- Ցորեն
- Բեռնատար «ԳԱԶ-53» (Կարբեդոն [?] եւ մեղրը տեղափոխելու համար)
- Միկրոբեռնատար «Жук»
- Միկրոավտոբուս «Raf»
- «ԶԻԼ» ավտոմեքենայի շարժիչ
- Կարի արտադրության կոմպլեկս (կարի մեքենաներ իրենց կցիչներով)
- Էլեկտրական սրճեփներ
- Տրիկոտաժե կիսաֆաբրիկատներ եւ բաճկոններ
- Ապակի 6 մմ-անոց 2,5 X 3 մ
- Ճագարի մշակված եւ անմշակ մորթիներ
- Թաղիքե նրբահղկող շրջանակներ քարի մշակման համար (шлифовальные круги)

Ինչպես նաեւ վաճառվում է

- առանձնատնտեսական [?] ֆիրմա Երեւանի շրջակայքում (4000 քմ տարածություն` էլեկտրիֆիկացված եւ ջրով)

Հեռ` 56-12-11, 56-31-69

Հայաստանի գեղագիտական կենտրոնի «Մետրո» թատրոնը Լիբանանում եւ Սիրիայում ունեցած մեկամսյա հյուրախաղերից հետո, նորից բացում է իր դռները թատերասեր հասարակայնության առաջ.

Հունիսի 9, 10, 24, 25, 26 Ա. Աղայան
«Ուլիկ, Թիթի, Չիգ եւ երեքն էլ մի աղջիկ» [?]
(դրամա 2 գործողությամբ)

19, 20, 27 Հ. Թումանյանի
«Տերն ու ծառան»
(փոքրիկ երեխաների համար)

18, 19, 20, 22, 23, 29, 30 Պ. Սարգսյանի
«Եւ երկինքեն երեք [illegible] ինկավ»
(ֆարս 2 գործողությամբ)

Ներկայացումների սկիզբը ցերեկային - 12:00 եւ 15:00 երեկոյան - 18:00
Երեւանի մետրոպոլիտենը կլուծի ձեր տրանսպորտային դժվարությունները
Գեղարվեստական ղեկավար` ՎԻԳԵՆ ՍՏԵՓԱՆՅԱՆ
Գլխավոր ռեժիսոր` ՆԻԿՈԼԱՅ ԾԱՏՈՒՐՅԱՆ
Հասցեն Գարեգին Նժդեհի հրապարակ, մետրոյին կից

digitised by A.R.A.R.@

Կրթություն

Հայաստանի ոչ հայկական համալսարանը

Խումբը վերաբերում է մեզ մոտ հաստատված Ամերիկյան համալսարանին, որը մի կարճ միջոց անց կտա իր առաջին շրջանավարտները: Իրադարձություն է սա, թե ոչ՝ ժամանակը ցույց կտա: Բանն այն է, որ թե՛ 1988-ի երկրաշարժից անմիջապես հետո, երբ առաջին անգամ օդում թեւածեց Գյումրիում նմանատիպ համալսարան հիմնելու գաղափարը, թե՛ երկու տարի առաջ, երբ այն իրական կերպ առավ արդեն խաղաղամայր Երեւանում եւ թե՛ նույնիսկ հիմա, երբ այս հաստատությունն իր առաջին շրջանավարտները տալու շեմին է, չեն դադարում խոսակցությունները դրա հետապնդած նպատակների եւ տալիք օգուտի շուրջ: Ի՞նչ կարող է այն բերել համալսարանական կրթության դարավոր ավանդույթներ ունեցող մի երկիր, արդյոք այն ամերիկանիզմի մի յուրօրինակ միջնաբերդ չէ՞, որ կոչված է հավաքագրելու եւ Ամերիկա փոխադրելու մեր օժտված ուսանող-ուսանողուհիներին, ի՞նչ են անելու վերջիններս ավարտելուց հետո. այս եւ համանման այլ հարցերի պատասխաններն իմանալու ակնկալությամբ էլ մեկ շաբաթից ավելի եղանք այս համալսարանում, հանդիպումներ ունեցանք դասախոսների եւ ուսանողների հետ, մոտիկից ծանոթացանք ուսումնական գործընթացի մանրամասներին, շրջեցինք միջանցքներում ու լսարաններում, ինչպես ասում են, առաջին ձեռքից փորձեցինք տեղեկանալ ուսումնակրթական այս օջախի նպատակադրումների եւ դրանց իրագործման ուղիների մասին՝ հանգամանորեն զրուցելով համալսարանի ռեկտոր, ԱՄՆ-ի Հարավային Կալիֆորնիայի համալսարանի քաղաքացիական ճարտարապետության ամբիոնի վարիչ ՄԻՀՐԱՆ ԱՂԲԱԲՅԱՆԻ հետ: Սկսենք սակայն ամենասկզբից:

Ի՞նչ ասել է «Ամերիկյան համալսարան»

Նմանատիպ ուսումնական հաստատություններ կան եւ տասնամյակներ շարունակ գործում են Լիբանանում, Եգիպտոսում, Բուլղարիայում եւ այլուր: Դրանք բոլորն էլ միավորվում են նրանով, որ իրենց հիմքում ունեն ամերիկյան ուսումնական ծրագիր եւ ուսուցման ամերիկյան մեթոդներ: Վերջիններս էապես տարբերվում են եվրոպական եւ, այսպես կոչված, խորհրդային ուսուցման համակարգերից: Նախ եւ առաջ նրանով, որ դրանք կոչված են սովորողների մեջ ինքնուրույն որոշումներ կայացնելու կարողություն արմատավորել («ability to think for themselves», ինչպես ձեւակերպեց իր միտքը պրն. Աղբաբյանը): Այդ ծրագիրը բավական ազատ է: Այնտեղ կան պարտադիր առարկաներ, որոնք անպայման պիտի անցնի ուսանողը համապատասխան վկայական ստանալու համար, բայց կան նաեւ առարկաներ, որոնց ընտրության հարցում նա ազատ է: Եւ՛ ընդունելության, եւ՛ ընթացիկ քննությունները անցկացվում են միմիայն տեստային եղանակով եւ այլն:

Ի տարբերություն սակայն այլ երկրներում բացված ամերիկյան համալսարանների, որոնց ստեղծողները «զուտ» ամերիկացիներ են՝ հաճախ որեւէ կապ ունեցող տվյալ երկրի հետ, մեզ մոտ նմանատիպ ուսումնական հաստատություն ստեղծելու գաղափար հղացողներն ու իրագործողներն ամերիկահայերն են: Ուստի, ինչպես պարոն Աղբաբյանն ասաց, իրենք «քիչ մը ավելի նվիրված են ամերիկյան մեթոդներու եւ հայկականի համերաշխ հարաբերություններուն»: Սակայն մեծագույն իսկ ցանկության դեպքում ավելին հնարավոր չէ, որովհետեւ վերջին հաշվով այն ամերիկյան համալսարան է:

Ուսանողները

Համալսարանն այսօր ունի մոտ 200 ուսանող: Նրանցից 140-ը սովորում են առաջին կուրսում, 64-ը՝ երկրորդ: Մեծ մասն, իհարկե, երեւանաբնակներ են, 20-ի չափ ուսանողներ եկել են Հայաստանի տարբեր շրջաններից, 3-ը՝ Վրաստանից, 1-ը՝ Բաքվից: Համալսարանի հիմնադիրների մտահղացմամբ այստեղ կարող են սովորել ուսանողներ ամբողջ աշխարհից:

Համալսարանն ունի երկու ֆակուլտետ՝ ճարտարագիտության (ինժեներական) եւ գործարար ղեկավարման (մենեջմենթ): Առաջիկայում նախատեսվում է բացել եւս երկու բաժին՝ քաղաքական գիտությունների ու միջազգային հարաբերությունների եւ առողջապահության ղեկավարման: Առայժմ ընդունվում են տեխնիկական բարձրագույն կրթություն ունեցող եւ անգլերեն իմացող ուսանողներ, որոնք ավարտելուց հետո կստանան մագիստրոսի վկայական (Master's degree):

Այսօր իսկ դիտելով այստեղ սովորողների պահվածքը, շարժումները, նրանց հաղորդակցման կերպերը, դժվար չէ կռահել, որ նրանք իրենց արտոնյալ վիճակում եւ կիսով չափ արդեն Ամերիկայում են զգում: Թաքցնելու էլ ոչինչ չունեն. մեծ մասն այստեղ է գալիս ավարտելուց հետո «նոր աշխարհ» մեկնելու ակնկալությամբ:

Լեզուն

Դրան, անշուշտ, կնպաստի նրանց լավ լեզվիմացությունը: Այստեղ մի ողջ կիսամյակ սովորեցնում են ամերիկյան անգլերեն, որն այս կրթօջախի ուսուցման հիմնական լեզուն է: Ներքին ողջ գրագրությունը եւս տարվում է այդ լեզվով: Այս հանգամանքը մեր հասարակության տարբեր շրջաններում տեղիք է տալիս տարբեր մեկնաբանությունների: Մեր այն հարցին, թե դրանով, թեկուզ դույզն ինչ, արդյոք չի՞ նսեմացվում հայերենի դերը այդ ուսումնական օջախում, զրուցակիցս այսպես պատասխանեց.«Սա ամենեւին չի նշանակեր, որ մենք հայերենը կամ որեւէ մեկ այլ լեզու չենք գնահատեր: Կընդունինք ուսանողներ, որ հինգ կուրս վերջացուցած, ուրեմն եւ իրենց մայրենին տիրապետած են: Բոլոր միջազգային հարաբերություններու մեջ փոխհարաբերությանց լեզուն անգլերենն է: Մենք համոզված ենք, որ երբ Հայաստանը իր տեղը պիտի գտնե ազգերու մեջ իբրեւ հավասար մեկ անդամը, պետք է ունենա պատրաստությունը եւ կարողությունը իրենց հետ հարաբերելու»:

Հետաքրքիրն այն է, որ մինչ ոմանք վիճարկում են այդ բուհում դասերից դուրս անգլերենի եւ հայերենի մրցակցության կամ գերակայության հարցը, մենք միջանցքներում ավելի շատ ռուսերեն լսեցինք...

Պայմանները

Այսօր Հայաստանի ամերիկյան համալսարանը (ՀԱՀ) ժամանակավորապես, մինչեւ նրա համար Երեւանից դուրս հատուկ ուսումնահամալիր կառուցելը, տեղավորված է բարեկարգ մի շենքում: Դա Մարշալ Բաղրամյան պողոտայի աջակողմյան բարձունքին գտնվող Ստեփան Շահումյանի անվան նախկին Քաղլուսումն է, որը ժողովուրդը հաճախ Պենտագոն է կոչում իր հնգանիստ կառուցվածքի համար: Սա դեռ էն գլխից հատուկ խնամքով է կառուցված:

Այստեղ տիրող իրավիճակը ամենեւին չես համեմատի ոչ միայն մասնավոր, այլեւ մեր պետական համալսարանի հետ, որի անլույս միջանցքներն ու խոնավ լսարանները, պոկված տախտակներն ու գաջաթափ առաստաղները, մեղմ ասած, չեն նպաստում ուսումնական տրամադրվածություն ստեղծելուն:

Բայց դա միակ տարբերությունը չէ: Ի տարբերություն, օրինակ, մյուս բուհերի, որտեղ հատկապես այս օրերին ավելի շատ դրսից եկած կողմնակի մարդիկ են, քան «յուրայիններ», այստեղ առանց անցաթղթերի ներս թափանցել չես կարող: Շենք մտնող յուրաքանչյուր ոք պետք է գրանցվի պահակների մոտ եւ տեղեկացնի, թե ո՞ւմ մոտ եւ որքա՞ն ժամանակով է գնում: Ավելորդ է նույնիսկ զուգահեռներ անցկացնելը տեխնիկական հագեցվածության առումով: ՀԱՀ-ում ամեն քայլափոխի կարող ես հանդիպել համակարգիչների, որոնք շարունակում են ստացվել: Այն ունի իր սեփական [illegible]: Այստեղ ուսանողներին եւ աշխատակիցներին հատկացվում են սննդի անվճար կտրոններ ճաշարանից օգտվելու համար: Սրանք սոսկ «տեխնիկական մանրուքներ» չեն, այլ խիստ կարեւոր գործոններ նորմալ ուսումնական գործընթաց ապահովելու համար: Անհամեմատ մոտ 3–4 անգամ, մեր պետական բուհերի համեմատությամբ բարձր է նաեւ աշխատող եւ դասավանդող անձնակազմի անդամների աշխատավարձը:

Դասախոսները

Նրանց թիվն ընդամենը 13 է, որից հինգն են Հայաստանից: Արա Արաբյանը, օրինակ, որ ծնունդով պոլսահայ է եւ ավարտել է Կիպրոսի Մելքոնյան կրթական հաստատությունը, այժմ ԱՄՆ-ի Արիզոնայի համալսարանի օդատիեզերային եւ մեխանիկական ճարտարագիտության բաժանմունքի երիտասարդ դասախոսներից է: Եկել է մարտ ամսին եւ դասավանդելու է մինչեւ ուսումնական տարվա վերջը: Նա նաեւ ՀԱՀ-ի համակարգում գործող ճարտարագիտական հետազոտությունների կենտրոնի փոխտնօրենն է: Ընդհանուր առմամբ գոհ է իր ուսանողներից: «Մի քիչ լեզվի խնդիրը կա,- ասում է նա եւ շարունակում,- բաղդատելու հիմնական մասնագիտական առարկաների մեջ չեն զիջում ամերիկացի ուսանողներին: Տեր են համակարգիչներու գործածության մեջ: Անհատական ծրագրեր տալու սովորություն չունին»:

Բացի բուն դասախոսական աշխատանքից Արան եւ իրենց հետազոտական կենտրոնը ջանում են գիտահետազոտական գործընթացի մեջ ներգրավել տեղացի մասնագետներին եւ նրանց հարաբերել իրենց ճյուղի օտար գործընկերների հետ: Այսպես, վերջերս նրանք Հայաստանում անցկացրին «Armenian Professional society» կազմակերպության կողմից հայտարարված մրցույթը, ըստ որի ընտրված 12 հայ գիտնականներից յուրաքանչյուրին կտրվի 400 դոլլար՝ գիտական գործունեությամբ զբաղվելու համար:

ՀԱՀ-ում դասավանդող տեղացի գիտնականներից զրուցեցինք ակադեմիկոս Ռուբեն Համբարձումյանի հետ: Նա այստեղ վարում է «Հավանականությունների տեսություն» դասընթացը: Քանի որ գիտնականը երկար տարիներ դասավանդել է նաեւ ԵրՊՀ-ում, հետաքրքիր էր նրանից իմանալ, թե որոնք են էական տարբերությունները այս երկու կրթօջախների միջեւ: «Այստեղ անհամեմատ առողջ է գործի դրվածքը,- ասաց Ռուբեն Համբարձումյանը,- ամենակարեւորը թերեւս այն է, որ վստահում են դասախոսին, նրա գործերին ու գնահատականներին չեն միջամտում ո՛չ ղեկավարը, ո՛չ ռեկտորատը: Բացառվում է, որ ամերիկյան համալսարանն ավարտի անորակ սովորողը: Ըստ ինձ, արժեր այստեղ երկարացնել ուսուցման ժամկետը եւ ընդունել նաեւ դպրոցականների: Կարծում եմ, որ առագայում դասավանդող հիմնական կադրերը կլինեն տեղից»:

Առայժմ, իհարկե, այդպես չէ: Դասախոսների մեծ մասը ԱՄՆ-ից են: Վարձատրման չափերի միջեւ եղած տարբերություններն ի նպաստ այցելու դասախոսների, պարոն Աղբաբյանը բացատրեց ամերիկյան բարեկեցիկ պայմաններից թեկուզ ժամանակավորապես նրանց կտրելու եւ Հայաստան բերելու բնական անհրաժեշտությամբ: Այս տարվա շրջանավարտներից չորսին նախատեսվում է ուղարկել Ամերիկա՝ շարունակելու ուսումը, ստանալու Ph. D (դոկտորի) գիտական աստիճան, ապա վերադառնալու մայրենի բուհը որպես դասախոսներ:

Համալսարանի հատուկ դասընթացների բաժինը հրավիրյալ դասախոսների եւ Հայաստանում ամերիկյան դեսպանատան աշխատակիցների ուժերով հաճախ են կազմակերպում այժմեական թեմաներով կարճ դասախոսությունների շարքեր, որոնց կարող են մասնակցել բոլոր ցանկացողները:

Նպատակը

Որքան էլ որ կազմակերպվեն դասախոսությունների այդ շարքերը կամ «Գործարար» մատենաշարով հրատարակվեն գրքեր, միեւնույն է, ՀԱՀ-ի գլխավոր նպատակը մեր հանրապետության կարիքներից ելնելով երիտասարդ մասնագետների պատրաստումն է: Այս տարի, ինչպես նշեցինք, ավարտում են 64-ը, հաջորդ տարի կավարտեն դրա կրկնակին, մյուս տարի՝ եռակին եւ այլն:

Արդ, ի՞նչ են անելու նրանք. այս հարցն է, որ հուզում է շատերին: Ճիշտ է, նրանց տված մասնագիտությունները տեսականորեն շատ կարեւոր են մեր հանրապետության համար, բայց գործնականում դրանք առայժմ անկիրառելի են: Որտե՞ղ պիտի նրանք օգտագործեն իրենց գիտելիքները սեյսմակայուն շինարարության կամ մենեջմենտի գծով: Ո՛չ նորմալ շինարարություն է տարվում, ո՛չ էլ շուկայական հարաբերություններն են ցանկալի արագությամբ ընթանում: Չգտնելով կիրառման դաշտ այս շրջանավարտները բնականաբար պիտի փնտրեն եւ ուղիներ գտնեն արտասահման մեկնելու համար: Դրանում նրանց անշուշտ «կօգնեն» օտար լեզվի լավ իմացությունն ու համակարգչային պատշաճ գրագիտությունը: Ի՞նչ է ստացվում արդյունքում. ամերիկյան համալսարան սովորելու են գալիս մեր ընդունակ եւ առաջադեմ տղաներն ու աղջիկները, երկու տարի դասավանդվում են, իսկ վերջում կամա-ակամա մտածում հայրենիքից հեռանալու մասին: Այդ դեպքում ո՞րն է [illegible] այս համալսարանի տված [illegible] օգուտը:

Հիմնականում այս հարցերն էին կազմում Միհրան Աղբաբյանի հետ ունեցած մեր երկար զրույցի միջուկը: Նրան էլ էր, իհարկե, մտահոգում այս հարցը: Ճիշտ է, զրուցակիցս լավատես էր եւ հույսեր ուներ, որ իրենց շրջանավարտների մեծ մասը կմնա հայրենիքում եւ կծառայի Հայաստանին, բայց սոսկ լավատեսությունը, գոնե այս հարցում, կրավորական վերաբերմունքի մի արտահայտություն է սոսկ: Նշեցինք, որ 64-ից 4-ը մեկնելու են արտասահման հետագա ուսումնառության, ոմանք աշխատելու են զանազան ֆիրմաներում, մի քանիսը հավանաբար [illegible] միջազգային [illegible]ակցությունների տեղական ներ[illegible] եւ այլն: [illegible]

Այս հարցերի [illegible] պրն. Աղբաբյանը քննարկել [illegible] Արարատյանի եւ Գագիկ Հ[illegible]յանի հետ վերջերս ունեցած [illegible] հանդիպումներում: Նա մեզ [illegible], որ իր ղեկավարած համ[illegible]անը ձգտում է համագործակցել [illegible] իշխանությունների եւ [illegible] ֆիրմաների հետ իրենց շրջանավարտների համար գործելու [illegible] պայմաններ ստեղծ[illegible] ուղղությամբ: Համալսարանի [illegible] ավելացրեց միաժամանակ, [illegible] Հայաստանը չի տա այս [illegible], իրենք պիտի իմանան, թե [illegible] վարվեն ուրիշ երկրներից [illegible] ստանալու դեպքում: Նա [illegible] նկատել տվեց, որ նույն բանը [illegible] տեղի է ունեցել նաեւ [illegible] եւ այլ զարգացող [illegible] երկրներում, որոնց մասնագետները [illegible] դուրս են [illegible], ապա եւ հետագայում իրենց կարողությունները ներդրել սեփական ազգային էկոնոմիկաների զարգացման մեջ: Ուղղակի մենք արդեն այնքան ենք կորցրել, որ վախենում ենք հետագա կորուստներից՝ մարդկային, իմացական եւ այլ կարգի:

Այն, որ ամերիկյան համալսարանը Հայաստանում կայացել է եւ իր հաստատուն տեղն ունի մեր այսօրվա գիտամշակութային կյանքում, երկու կարծիք լինել չի կարող: Այդ է վկայում այնտեղ սովորել ցանկացողների օրավուր աճող թվաքանակը: Գլխավոր խնդիրը, սակայն, որ է՝ դրա գոյության արդյունքներից օգտվելը եւ դրանք մեր հրատապ կարիքներին ծառայեցնելը, դեռ մնում է: Ու երբ այդպես մնա, այն կվերածվի Հայաստանի ոչ հայկական համալսարանի՝ արդեն բառիս ամենաուղղակի իմաստով:

ԼԵՎՈՆ ԼԱՃԻԿՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՄԵՐԻԿՅԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ
AMERICAN UNIVERSITY OF ARMENIA

Հատուկ դասընթացների բաժին
կարճ դասախոսություններ

1. Զանգվածային լրատվական միջոցները ժամանակակից ժողովրդավարական հասարակությունում
Երեքշաբթի եւ հինգշաբթի, ժ. 18:00-21:00
Հուլիսի 1-15, 1993
Դասախոս՝ Ջոն Բալյան

2. Սեմինարներ՝ աղբավայրերի նախագծումը, շինարարությունը եւ սանիտարական վիճակի գնահատումը թեմայով
Յուրաքանչյուր շաբաթ օր, ժ. 10:00-15:00
Հուլիսի 3-17, 1993
Դասախոս՝ Սուրեն Դանիելյան

3. Շրջակա միջավայրի պաշտպանության քաղաքականության ուղղությունները
Երկուշաբթի, չորեքշաբթի, ուրբաթ, ժ. 18:00-21:00
Հուլիսի 7-16, 1993
Դասախոս՝ Փոլ Քալլյան

4. Լրատվական դիվանագիտություն. Հայաստանը եւ նրան վերաբերվող հարցերի ներկայացումը ամերիկյան հեռուստատեսությամբ 1988-1993
Երեքշաբթի եւ հինգշաբթի, ժ. 18:00-21:00
Օգոստոսի 3-19, 1993
Դասախոս՝ դր. Լեւոն Մարաշլյան

Դասախոսությունների վայրը՝ ՀԱՀ-ի փոքր դահլիճ, 5-րդ հարկ
Դասախոսությունների լեզուն՝ անգլերեն, հայերեն համընթաց թարգմանությամբ
Յուրաքանչյուր դասընթացի գրանցման արժեքը 200 ռուբլի
Լրացուցիչ տեղեկությունների համար զանգահարել՝ 27-33-70, 27-16-58

digitised by A.R.A.R.@

Թուրքիա

ՍՏԱՄԲՈՒԼԻ ԳՈՐԾԱՐԱՐՆԵՐԸ ՆԵՏՎՈՒՄ ԵՆ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈՒԿԱ

Այսօր ռուս-թուրքական առեւտրական շրջանառությունը հասնում է 1.5-2 միլիարդ դոլլարի եւ կազմում է Թուրքիայի եւ ԱՊՀ միջեւ ապրանքաշրջանառության 90 տոկոսը: Առաջիկա տարիներին այդ թիվը կարող է կրկնապատկվել եւ նույնիսկ հասնել 10 միլիարդ դոլլարի:

Ստամբուլում Ռուսաստանի գլխավոր հյուպատոս Լեոնիդ Մանժոսինը օրվա ընթացքում երկար չի մնում Ստամբուլի Խորիկյան փողոցի իր աշխատասենյակում: Նրա հոգսերն են ԱՊՀ երկրներից 10-12 հազար քաղաքացիներ, որոնք յուրաքանչյուր օր գտնվում են Թուրքիայի այս ամենախոշոր քաղաքում: «Տեղի իշխանությունների համար նրանք բոլորն էլ ռուսներ են, ասում է հյուպատոսը: Օդեսայից եւ Մոսկվայից ժամանած մանր առեւտրականների միջեւ հարաբերությունների պարզաբանումը, տեղական շուկան զավթած դորոնիկներն Ռուսաստանից եւ Ուկրաինայից, բոլոր տեսակի խաբեբաներն ու մաֆիոզները մեր աշխատակիցների համար անհանգստության մշտական աղբյուր են»:

Սակայն, բնական է, Թուրքիայի եւ Ռուսաստանի հարաբերությունները չեն հանգում՝ մանր առեւտրին եւ անլեգալ գործարքներին: Գլխավոր հյուպատոսի խոսքերով, չի լինում մի օր, որ տեղական ֆիրմաների ներկայացուցիչները չգան նրա մոտ, խնդրելով օգնել կապ հաստատել ռուսաստանյան գործընկերների հետ: Զարմանալի չէ, որ Ստամբուլը գլխավորում է այդ յուրահատուկ մրցումը: 1991 թվականին Ստամբուլի արդյունաբերական շրջանին բաժին է ընկնում Թուրքիայի վերամշակման արդյունաբերության արտադրանքի 34 տոկոսը, երկրի առեւտրական շրջանառության գրեթե 40 տոկոսը, ազգային համախառն արտադրանքի 20 տոկոսից ավելին: Երկրի 500 խոշոր առեւտրաարդյունաբերական ֆիրմաներից 200-ը գտնվում են Բոսֆորի ափերին գտնվող քաղաքում: Հենց այստեղ են տեղավորվել 15 ռուս-թուրքական համատեղ ձեռնարկությունները:

Երկկողմ համագործակցության անկյունաքարը շարունակվում է մնալ դեռ խորհրդային ժամանակաշրջանում 1984 թ. կնքված Ռուսաստանից բնական գազի առաքման մասին միջկառավարական համաձայնագիրը: Անցյալ տարվա հունվարից 10 միլիոնանոց Ստամբուլը գազ է ստանում Ուկրաինայով, Ռումինիայով եւ Բուլղարիայով անցնող գազատարով: Թուրքական կողմը գազի դիմաց վճարում է ապրանքների մատակարարումով՝ արժեքի 70 տոկոսը, մասնակիորեն՝ վալյուտայով եւ շինարարական ֆիրմաների ծառայություններով:

Ռուս-թուրքական համագործակցության ոլորտում կարեւորությամբ երկրորդը շինարարական բիզնեսն է: Այն բանից հետո, երբ թուրք շինարարները երկու տարվա ընթացքում վերակառուցեցին Պետրովյան հանրախանութը Մոսկվայում, նրանց հեղինակությունը ռուսաստանցիների աչքում նկատելիորեն բարձրացավ: Այդ ոլորտում պայմանագրերի ծավալը կազմում է 1.5 միլիարդ դոլլար եւ ավելանալու միտում ունի:

Թուրքական ֆիրմաները մրցույթում շահեցին Գերմանիայից դուրս բերվող նախկին խորհրդային բանակի զինծառայողների համար շուրջ բնակելի քաղաքների շինարարության պայմանագրերը, իսկ առջեւում էլ ավելի հեռանկարային համաձայնություններ կան:

Մոտակա ժամանակներս սպասվում է Թուրքիայի արտահանման-ներմուծման պետական բանկի կողմից 350 միլիոն դոլլարի վարկի փոխզատումից հետո Ռուսաստանի սեւծովյան գլխավոր նավահանգիստն է:

Համագործակցության նշանակությամբ երրորդ ոլորտը մնում է տեքստիլ արտադրությունը: Սակայն այստեղ ծավալներն առայժմ համեմատաբար մեծ չեն: Թուրքական ընկերությունների ձգտումը յուրացնելու ռուսաստանյան եւ միջինասիական տեքստիլ շուկաները հիմնականում բելադրված է Եվրոպայում Հնդկաստանից եւ Չինաստանից բերվող կերպասների հետ մրցակցելու հնարավորության բացակայությամբ, որովհետեւ Թուրքիայում բանվորական ուժի արժեքն ավելի բարձր է, քան այդ երկրներում: Նախկին ԽՍՀՄ-ում ստեղծված 30 համատեղ ձեռնարկությունները կնպաստեն Ռուսաստանի հարավային հատվածի թեթեւ արդյունաբերության առաջընթացին:

Ապրանքաշրջանառության աճը կնպաստի սեւծովյան շրջանի տնտեսական համագործակցության շրջանակներում փոխգործակցության համալիրի ստեղծմանը: Այն ստեղծվեց անցյալ տարի Թուրգուտ Օզալի նախաձեռնությամբ: Ապրիլին Սեւծովյան գործնական խորհրդի նիստում Ռուսաստանի ներկայացուցիչը առաջ քաշեց՝ ռուս-թուրքական ածխային միավորման ստեղծման գաղափարը: Այն մեծ հետաքրքրություն առաջացրեց Թուրքիայում, որը մինչեւ հիմա ածուխը գնում է Ավստրալիայից եւ Հարավ-Աֆրիկյան Հանրապետությունից, կրելով տրանսպորտային հսկայական ծախսեր: Դեպի Ռուսաստան կողմնորոշումը բույլ կտա էժանացնել վառելանյութի այդ տեսակը եւ զգալիորեն խթանել անկման մեջ գտնվող ռուսաստանյան ածխահանումը:

Բացառված չէ նաեւ, որ երկու երկրները կվերադառնան այժմ նախագահ ընտրված Դեմիրելի առաջարկությանը Ռուսաստանի հետ, գազայինի օրինակով, նավթային պայմանագիր կնքելու:

Նման նախագծերի նույնիսկ մասնակի իրականացումն ընդունակ է երկկողմ կապերին այնպիսի ուժեղ լրացուցիչ խթան տալ, որը բավականին աշխատանք կստեղծի գլխավոր հյուպատոսի եւ նրա գործընկերների համար:

Դ. Լ.

Գլխավորը զորքերի դուրսբերումն է

Ֆրանսիայի նախագահ Ֆ. Միտերանը հանդիպում ունեցավ Փարիզում գտնվող Լիտվայի նախագահ Ա. Բրազաուսկասի հետ: Ինչպես հանդիպման ավարտից հետո լրագրողներին հայտնեց Ա. Բրազաուսկասը, Ֆրանսիայի պետության ղեկավարի հետ կայացած զրույցի ընթացքում քննարկվել են մասնավորապես Լիտվայի տնտեսության վերակառուցմանը ֆրանսիական ձեռնարկությունների մասնակցության հեռանկարները: Լիտվայի նախագահը նաեւ ընդգծեց, որ ինքը մեծ կարեւորություն է տալիս իր երկրից ռուսական զորքերի դուրսբերմանը: «Մենք հնարավոր ամեն ինչ անում ենք, որպեսզի ռուսական զինված ուժերը Լիտվայի տարածքից հեռանան սահմանված ժամկետներում», ասաց նա:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Հարավսլավիայի հակամարտությունը դեպք է տեղայնացվի

Ռուսաստանը եւ Արեւմտյան Եվրոպայի երկրները պետք է ՅՍՖՀ-ում զինված բախումների մասնակիցներին աներկմտորեն հասկացնեն, որ այդպիսի հակամարտության հետագա ծավալումն անթույլատրելի է եւ այն պետք է տեղայնացվի: Այդ մասին ԻՏԱՌ-ի թղթակցին հայտարարեց ԱՄՆ նախկին պետքարտուղար Ջեյմս Բեյքերը, որը յուրեքանչյուր օրն այցելեց նախկին ԽՍՀՄ արտգործնախարար Ալեքսանդր Բեսսմերտնիխի գլխավորած արտաքին քաղաքական ընկերակցություն: Լրագրողների հարցերին պատասխանելիս Ջ. Բեյքերն ասաց, որ ինքը միանշանակ կերպով դեմ է Վաշինգտոնի կողմից Ռուսաստանում իրենց «անկախությունը» հռչակած այնպիսի ազգային տարածքային կազմավորումների ճանաչմանը, ինչպիսին է Չեչնիան: Նրա կարծիքով, հակառակ դեպքում, կարելի է հանգել այնպիսի արդյունքների, որոնք առկա են նախկին Հարավսլավիայում:

ԻՏ

Ռուսաստանը մտահոգ է Սոմալիի դեպքերից

Ռուսաստանը Սոմալիի բոլոր հակամարտ կողմերին եւ խմբավորումներին կոչ է անում հարգել հրադադարի համաձայնությունները, շարունակել գործակցությունը ՄԱԿ-ի զորաբաժնի հետ, որպեսզի հաղթահարվի Սոմալիի ճգնաժամը: Այս մասին ասվում է Ռուսաստանի արտգործնախարարության յուրեքանչյուր օրը Մոսկվայում տարածված հայտարարության մեջ: Հայտարարության մեջ նշվում է, որ Ռուսաստանը մտահոգությամբ է ընկալում Սոմալիում իրադրության լուրջ սրումը, որի նախապատճառը դարձավ այդ երկրում հաստատ գործողություն իրականացնող ՄԱԿ-ի անձնակազմի վրա կատարված հարձակումը: Մոսկվայում վճռականորեն դատապարտում են Սոմալիի իրադրության կայունացմանը խոչընդոտելու խմբավորումներից մեկի փորձը: «Աշխարհում որեւէ տեղ ՄԱԿ-ի անձնակազմի դեմ ուղղված բոլոր բռնական ձեռնարկումները բացարձակապես անթույլատրելի են, հանցագործություն են խաղաղության եւ միջազգային ընկերակցության դեմ», ընդգծվում է փաստաթղթում:

ԻՏ

Զգուշավոր մարտավարություն

Թուրքմենստանի նախագահ Ս. Նիյազովը Նախարարների կաբինետի նիստում հայտարարեց. «Նախկան սեփական տարադրամ մտցնելը, Թուրքմենստանը միջպետական համաձայնագրեր կստորագրի ԱՊՀ գոտով հարեւան երկրների հետ»: Անդրադառնալով սեփական դրամ մտցնելու մեխանիզմին, նախագահն ընդգծեց, որ դրա հիմքում դրված կլինի զգուշավոր մարտավարություն: Մենք թույլ չենք տա, որ այն քայլը մեզ զրկեցնի մեր մերձավորագույն հարեւանների հետ, ասաց նա՝ ենթադրվում է, որ Ռուսաստանի, Ղազախստանի եւ Ուզբեկստանի հետ համաձայնագրերի ստորագրումը տեղի կունենա հուլիսից ոչ ուշ:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Անդրմայրցամաքային խճուղու շինարարության նախագիծը

Կոլումբիան վերադառնում է Հյուսիսային եւ Հարավային Ամերիկան միացնող խճուղու շինարարության հարյուրամյա պատմություն ունեցող նախագծին:

Ժամանակին չհաջողվեց իրականացնել այդ նախագիծը: Պատճառը հետեւյալն էր. անհրաժեշտ էր Կոլումբիայի եւ Պանամայի սահմանում անանցանելի արեւադարձային անտառների գոտում կառուցել 108 կիլոմետրանոց մի գիծ: Դա անցյալում: Իսկ վերջերս Կոլումբիայի 8 դեպարտամենտների նահանգապետերը եւ Կոլումբիայի մայրաքաղաքում Պանամայի դեսպան Ալոնսո Ֆերնանդեսը հավաքվեցին Մեդելյին քաղաքում հին նախագծերը քննարկելու եւ դրանց նոր խթան տալու հնարավորություններն ուսումնասիրելու համար, ամբողջացնելու համամերիկյան խճուղային ճանապարհը, որն անցնում է Ալյասկայից մինչեւ Պատագոնիա եւ ունի 70 հազար կմ երկարություն:

Այդ նախագծի կողմնակիցները գտնում են, որ այն իրականացնելը դժվար չէ, որովհետեւ դրա համար կպահանջվի միայն 100 միլիոն դոլլար եւ համապատասխան քաղաքական՝ որոշում: Սակայն ֆինանսական հաստատությունները եւ բնապահպանական կազմակերպությունները պնդում են, որ այդպիսի շինարարության սկիզբը կնշանակեր «սահմանային անտառային զանգվածին մահվան դատապարտել»:

1971 թ., երբ աշխարհը դեռ այնքան մտահոգված չէր բնապահպանական խնդիրներով, Միացյալ Նահանգները ստորագրեց՝ մի համաձայնագիր, ըստ որի նա պարտավորվեց ֆինանսավորել ճանապարհի շինարարության 2/3-ը, սակայն այժմ, 22 տարի անց, հայտնի չէ, թե ԱՄՆ-ն արդյոք հետաքրքրություն կցուցաբերի՝ հին նախագծի նկատմամբ:

Հյուսիսային եւ Հարավային Ամերիկան ճանապարհով կապելու գաղափարը ծագեց անցյալ դարի վերջին, երբ ամերիկյան մի սենատոր ներկայացրեց օրենքի մի նախագիծ, որն ուղղված էր ԱՄՆ-ի եւ Կենտրոնական ու Հարավամերիկյան երկրների միջեւ առեւտրական կապերի զարգացմանը: Նախագիծը հավանություն ստացավ 1884 թ. եւ հենց այն ժամանակ էլ առաջ եկավ Հյուսիսային եւ Հարավային Ամերիկան կապող երկաթգծի շինարարության գաղափարը: Սակայն 1923 թ. ամերիկյան միջազգային 5-րդ կոնֆերանսում դրա փոխարեն ընդունվեց պանամերիկյան խճուղու շինարարության գաղափարը:

1959 թ. կոլումբիական կառավարությունը տրանսպորտային ցանցի զարգացման ազգային ծրագրի մեջ մտցրեց սահմանային գոտում ճանապարհի շինարարության մասին նախագիծը, որպեսզի Պանամայի հետ սահմանում գտնվող Գուապա բնակավայրը միացնի Պալս դե Լետրաս կետի հետ՝ արդեն Կոլումբիայում:

Երկու տարի անց ԱՄՆ-ը Կոլումբիայի եւ Պանամայի հետ ստորագրեց առանձին համաձայնություններ այդ խճուղու շինարարության վերջնական հետազոտությունները արագացնելու նպատակով, սակայն 1975 թ. ամերիկյան դատարանը բավարարեց բնապահպանների հայցը, որոնք պնդում էին, թե նշված աշխատանքներն անբարենպաստ հետեւանքներ կունենան տեղի հողին կենդանիների, ավյալ շրջանի կենդանական եւ բուսական աշխարհի համար:

Այդ նախագծի իրականացումն այն ժամանակ ԱՄՆ-ը կապեց նրա բնապահպանական հնարավոր հետեւանքների մասին հետազոտությունների արդյունքի հետ, իսկ 1978 թ. որոշեց նորից վերադառնալ դրան, սակայն նոր պայմաններով՝ Կոլումբիան պետք է այդ գոտում առկա կենդանիների դաբաղ հիվանդությանը:

Հիմա ամենադժվարն ամերիկացիներին համոզելն է, որ բնապահպանական անբարենպաստ արդյունքները չեն ազդի մայրցամաքի բնապահպանական արգելանոցների վրա, ասում է Անբրոզիո դեպարտամենտի վարչության աշխատողներից մեկը:

Կոլումբիայի բնական պաշարների եւ շրջակա միջավայրի պահպանման ինստիտուտի գնահատականի համաձայն, անտառների կենդանական աշխարհի համար անբարենպաստ հետեւանքները կհանգեցնեն նրա լրիվ կամ մասնակի անհետացման, կամ դեպի հարեւան շրջանները արտաքսման, ինչպես նաեւ կկրճատեն կավերի բնակության բնական միջավայրը եւ պատճառ կդառնան այս լեռնային շրջանում հազվագյուտ բուսական աշխարհի ոչնչացման:

Այնուամենայնիվ, Գիլերմո Գավիրիան՝ Անտիոքիա դեպարտամենտում նախագծի ղեկավարի տեղակալը, պնդում էր, որ խճուղու բացակայությունը, ընդհակառակը, վնասել է տեղական ֆաունային եւ ֆլորային: Նրա կարծիքով, այսօր խճուղու շինարարությունը կարող է «ամրացնել շրջանում կառավարության ներկայությունը եւ կառավարել այն վնասը, որն այժմ հասցնում են որսագողերը շրջակա միջավայրին»:

Խճուղին պետք է հասի Պանամայում Դարյեն ազգային զբոսայգին՝ Կենտրոնական Ամերիկայի խոշորագույն արգելանոցը եւ Կոլումբիայում Լոս-Կատիոս բնական զբոսայգին: Ճանապարհը կունենա 10 մետր լայնություն եւ միջճանապարհային օտարացման մի գոտի 50 մետր լայնությամբ երկու կողմից, որը կխախտի շրջանի բնապատկերը, ուր բնակվում են հնդկացիների կանա ցեղերը:

Մասնագետները տարակարծիք են առաջարկվող նախագծի իրականացման հնարավոր հետեւանքների գնահատականում, որովհետեւ նրանցից ոմանք պնդում են, թե էկոլոգիական վնասը կլինի նվազագույն Հյուսիսային եւ Հարավային Ամերիկան կապող ճանապարհի շինարարության նշանակության հետ համեմատ, այն դեպքում, երբ մյուսները համոզված են, որ դա կլինի բնական ավյալ արգելանոցի վախճանի սկիզբը:

Ըստ լատինամերիկյան մամուլի

digitised by A.R.A.R.@

Ռուսաստանը կտա եւս 165 հազար տոննա հեղուկ գազ

Ռուսաստանի կառավարությունը եւ էկոնոմիկայի նախարարությունը քննության են առնում Ուկրաինային 99 հազար տոննա, Ղազախստանին 30 հազար տոննա եւ «հեռավոր արտասահմանի» երկրներին 165 հազար տոննա հեղուկ գազի լրացուցիչ մատակարարումների հարցը: Ինչպես հայտնի դարձավ Ինտերֆաքսին, ներկայումս Ռուսաստանի ներքին շուկայում դժվարություններ են ծագել հեղուկ գազի իրացման գործում: Այսպես, ընթացիկ տարվա հինգ ամսում ռուսական շուկայում կոմունալ կենցաղային սպառողների հրաժարման պատճառով չի իրացվել 115,3 հազար տոննա հեղուկ գազ, իսկ նավթաքիմիական արդյունաբերության ձեռնարկությունների հրաժարման պատճառով՝ 248,4 հազար տոննա: Բացի դրանից, Մոլդովան չի ընդունել 8,2 հազար տոննա, Վրաստանը՝ 33,7, Հայաստանը՝ 8,3, Ադրբեջանը՝ 2,5, Լիտվան՝ 3,0, Լատվիան՝ 12,5, Էստոնիան՝ 3,4, Ղրղզստանը՝ 5,8 տ հեղուկ գազ:

ԻՖ

ԱՄՆ-ը երաշխավոր Սիրիա-Իսրայել համաձայնությանը

Վաշինգտոնում վերսկսված արաբ-իսրայելական խաղաղության բանակցությունների շրջանակներում պետքարտուղար Քրիստոֆերը հայտարարեց, թե Մ. Նահանգները նկատի կունենա անվտանգության երաշխավորման հարցը, եթե հակամարտ երկու երկրները կարողանան լուրջ համաձայնության գալ Գոլանի եւ խաղաղության խնդրի շուրջ:

Քլինթոնն առաջարկում է ամրապնդել միջազգային հեռարձակման համակարգը

Երեքշաբթի Վաշինգտոնում ԱՄՆ նախագահ Քլինթոնը հանդես է եկել միջազգային հեռարձակման ծրագրերի համակարգն ամրապնդելու առաջարկությամբ, ինչը, նրա կարծիքով, կաջակցի արտաքին քաղաքականության երեք հիմնական նպատակներին. ժողովրդավարությանը եւ ԱՄՆ անվտանգությանը, ինչպես նաեւ կվերակենդանացնի ազգային էկոնոմիկան: Առաջարկվող ծրագրի համաձայն, պահպանվում են Ազատ Եվրոպա եւ Ազատություն, ինչպես նաեւ մի շարք այլ կարեւոր ռադիոկայանները, այդ թվում Ամերիկայի ձայնը եւ Ռադիո Մարտին:

Բարթոլոմյուն Իտալիայում ԱՄՆ դեսպան

Երեքշաբթի Վաշինգտոնում նախագահ Քլինթոնը հայտարարել է, թե մտադիր է Իտալիայում ԱՄՆ դեսպան նշանակել Ռեջինալդ Բարթոլոմյուին:

Մ. Նահանգների պետդեպարտամենտը նախազգուշացնում է

Հունիսի 12-ին ԱՄՆ պետդեպարտամենտը հանդես է եկել հայտարարությամբ, որի մեջ խորհուրդ է տալիս իր քաղաքացիներին հետաձգել Ադրբեջան կատարվելիք ուղեւորությունները: Փաստաթղթում նշվում է, որ քաղաքական անկայունությունը եւ ապստամբների աճող ակտիվությունը վտանգավոր են դարձրել այդ ուղեւորությունները: Խորհուրդ է տրվում Ադրբեջանում գտնվող ամերիկացիներին խուսափել ավելորդ տեղաշարժերից մինչեւ հետագա տեղեկագրությունը:

Ջեզա Գիրեյը կայցելի Ղրիմ

Չինգիզ խանի եւ Ղրիմի խան Գիրեյների դինաստիայի ժառանգորդ Ջեզա Գիրեյը մտադիր է այցելել Ղրիմ եւ մասնակցել Ղրիմի թաթարների ազգային ժողովին՝ կուրուլթային: Օքսֆորդի շրջանավարտ, Լոնդոնի բնակիչ, Մեծ Բրիտանիայի քաղաքացի Ջեզա Գիրեյը իր համար մեծ պատիվ է համարում կուրուլթային մասնակցելու հրավերը: Սակայն նա վճռականորեն մերժում է Գիրեյների դինաստիայի իշխանության գլուխ վերադառնալու հնարավորության բուն գաղափարը:

Ազատ

Դափնեկիրների համերգը

Օրերս ամփոփվեցին դաշնակահարների Առնո Բաբաջանյանի անվան հանրապետական 3-րդ մրցույթի արդյունքները, որոնց հիման վրա անցած շաբաթ օրը Կամերային երաժշտության տանը տեղի ունեցավ դրա հանդիսավոր փակումն ու դափնեկիրների համերգը:

Երեք տարին մեկ կազմակերպվող այս մրցույթն առաջին անգամ անցկացվել է 1986-87 ուսումնական տարում: Տարիներն առարկայորեն ցույց տվեցին, որ այս մրցույթում հաղթած երեխաներից շատերը հետագայում հաջողությամբ մասնակցեցին այլ մրցույթների, շարունակեցին ուսումը մեր եւ արտասահմանի (Մոսկվա, Փարիզ, Նյու Յորք) հայտնի երաժշտական կրթօջախներում:

Մրցույթը նախկինի պես համատեղ կազմակերպել էին ՀՀ մշակույթի նախարարությունը, Հայաստանի կոմպոզիտորների եւ երաժշտագետների միությունը եւ Հայաստանի մանկական հիմնադրամը:

Ծրագիրը ներառում էին նախ եւ առաջ Ա. Բաբաջանյանի ստեղծագործությունները, նաեւ համաշխարհային դասականների դաշնամուրային կոնցերտները՝ Բախ, Մոցարտ, Բեթհովեն, Սեն-Սանս, Մենդելսոն, Գրիգ, եւ հատուկ այս մրցույթի համար գրված գործեր (օրինակ Գ. Հովունցի 3 պիեսները): Դրանք կազմված էին աստիճանական բարդացման սկզբունքով, որոնք պիտի հաղթահարեին սկզբնական ընտրված մեր հանրապետության մասնագիտական երաժշտական յոթնամյա դպրոցների 108 աշակերտները: Բավական լայն էր մրցույթի ընդգրկման աշխարհագրությունը. կային մասնակիցներ աղետի գոտուց (Գյումրի, Վանաձոր), սահմանամերձ շրջաններից (Սիսիան, Եղեգնաձոր, Մեղրի, Կապան) եւ Երեւանից:

Ժյուրիի նախագահ Ռոզա Թանդիլյանը գոհ էր տարբեր շրջաններից երեխաների մասնակցության հանգամանքից եւ նրանց կատարողական մակարդակից. «Նույնիսկ հիմա, երբ այնքան դժվարացել է հեռու շրջաններից մայրաքաղաք գալը, երեխաները մեծ սիրով ներկայացան եւ լավ մակարդակով ելույթներ ունեցան: Ուզում եմ նշել առավել ակտիվ մասնակցություն ցուցաբերած դպրոցները. Երեւանի Սպենդիարյանի եւ Սայաթ-Նովայի անվան կրթօջախները, իսկ շրջաններից Աբովյանի Զարեհ Սահակյանի անվան երաժշտական դպրոցը»:

Ժյուրիի անդամներից հայտնի դաշնակահարուհի Կարինե Օհանյանը եւս նշելով այս միջոցառման անհրաժեշտությունը, մասնակիցների ցուցադրած ընդհանուր մակարդակը շատ բարձր գնահատեց, սակայն ավելացրեց. «Դժվար էր առանձնացնել երեխաներին: Այդ պատճառով էլ ավելացվեց մրցանակների քանակը: Հատկապես ուզում եմ ընդգծել աղետի գոտու երեխաներին: Երեխաների կողմից իսկական հերոսություն էր սա»:

Հաղթողներից նշենք առաջին մրցանակի արժանացածներին. կրտսեր խմբից Ռուբեն Պետրոսյան (Երեւանի թիվ 12 դպրոց, դասատու՝ Ա. Մելիք-Ադամյան) եւ Արաքսյա Մուխսի-Հովեյան (Երեւանի թիվ 3 արվեստի դպրոց, դասատու՝ Ի. Հախնազարյան), ավագ խմբից Գրիգոր Ասմարյան (Երեւանի Սպենդիարյանի անվան դպրոց, դասատու՝ Ա. Քեչեկ) եւ Գայանե Քոչարյան (Երեւանի Սայաթ-Նովայի անվան դպրոց, դասատու՝ Է. Թանդիլյան): Ժյուրին սահմանել էր նաեւ հատուկ մրցանակներ վիրտուոզային ստեղծագործության, Բաբաջանյանի ստեղծագործությունների եւ կոնցերտային կատարումների համար: Հայաստանի մանկական հիմնադրամի նշանակված 5 կրթաթոշակները տրամադրվեցին աղետի գոտու երեխաներին:

Այդ օրը մրցույթի դափնեկիրները հանդես եկան եւ մենանվագով, եւ Երեւանի կամերային նվագախմբի (գեղ. ղեկավար Արամ Սաթյան, դիրիժոր Էմին Խաչատրյան) նվագակցությամբ: Տեսնել էր պետք, թե ինչպես էին մեր երեխաները վարանոտ քայլերով մոտենում նախագահին՝ ստանալու իրենց ստեղծագործական կենսագրության առաջին մրցանակները, բայց երբ նստում էին դաշնամուրի առջեւ, կերպարանափոխվում էին՝ իրենց նվագի կենսահաստատման ելեւէջներով ոգեւորելով դահլիճում գտնվողներին:

Վերջում նկատենք միայն, որ գալիք մրցանակաբաշխություններին արժեր տարիքային մասնակցության ստորին նիշը ավելի վերեւ բարձրացնել, թե չէ, ասենք, 2-րդ դասարանի աշակերտը ոչ հոգեբանորեն, ոչ էլ իր տիրապետած գիտելիքներով տակավին պատրաստ չէ նման մրցումների թելադրած պայմաններին:

ԼԵՎՈՆ ԼԱՃԻԿՅԱՆ

Ս. Խանումյանի Պարույրը

Յուրաքանչյուր տարվա այդ օրը՝ հունիսի 17-ի նախօրյակին, ասմունքող Սիլվա Խանումյանը գտնում է Պարույր Սեւակի հիշատակի ոգեկոչման իր ձեւը: Այս տարի Կամերային երաժշտության տանը նա ներկայացրեց իր նոր գրական կոմպոզիցիան՝ «Իմ Պարույրը» խորագրով:

Կամերային սրահում հավաքվել էին գրողներ, գրականագետներ, Սեւակի մտերիմներն ու նրա արվեստի երկրպագուները: Եկել էին լսելու սիրված արտիստուհուն, որն այդ օրվա իր խոսքը կառուցեց այնպես, որ ամուսնուց զատ մեծ տեղ հատկացրեց նաեւ բանաստեղծի հետ ունեցած իր հանդիպումներին, նրա ստեղծագործությունների իր ընկալմանը: Կարելի է, իհարկե, չհամաձայնել նրա որոշ մեկնաբանությունների, ի մասնավորի «Գառան ա, ձուն ա արել» հանրահայտ հատվածի նրա վերարտադրման հետ, բայց չզգալ նրա ամուսնու սեւակյան ընդգծված շունչը, պարզապես անհնար է: Հոգ չէ, որ երեկոյի կեսից անջատվեցին լույսերը, ավելի անխառն հնչեց նրա թավշյա ձայնը՝ ներկայացնելով «Անլռելի զանգակատուն» առանձին դրվագները:

Դյուրին չէ, իհարկե, միջնորդ լինել բանաստեղծի ու ընթերցողի միջեւ: Դա երիցս դժվար է Սեւակի պարագայում, երբ ամեն մեկն ունի «իր» Սեւակը ու դու պիտի ներկայացնես «քոնը»: Անտարակույս, դա հաջողվեց Սիլվա Խանումյանին, որի թեեւ «ոչ անունն է հայերեն, ոչ ազգանունը» (Սեւակի բառերն են), բայց հայերեն էր ասմունքը, ներկայացված ոգին:

Լ. Լ.

ԱԶԳ - ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ԿԱՍՊԱՐՈՎՆ ՈՒ ՇՈՐԹԸ ԱՅՆՈՒԱՄԵՆԱՅՆԻՎ ՈՐԱԿԱԶՐԿՎԱԾ ԵՆ

«Մայակ» ռադիոկայանը մեկնաբանություն էր տվել այն մասին, թե չնայած շախմատի միջազգային ֆեդերացիայի եւ աշխարհի չեմպիոնի ու այդ կոչման հավակնորդի հակամարտությանը, շախմատիստների անհատական գործակիցների ՖԻԴԵ-ի հրապարակած վերջին ռեյտինգ-ցուցակը գլխավորում է Գարրի Կասպարովը: Իրականում շախմատի միջազգային ֆեդերացիան թե Կասպարովին եւ թե Շորթին հանել է իր ռեյտինգ-ցուցակից եւ փաստորեն աշխարհի չեմպիոնն ու հավակնորդը զրկվել են շախմատիստի կարգը բնորոշող էլոյի գործակցից: Ըստ ՖԻԴԵ-ի վերջին ռեյտինգ-ցուցակի, ամենաբարձր անհատական գործակիցն այժմ ունի աշխարհի նախկին չեմպիոն Անատոլի Կարպովը: ■

Ջորդանի թիմին մնացել է մեկ քայլ

Այսօր Չիկագոյում տեղի կունենա ԱՄՆ պրոֆեսիոնալ բասկետբոլիստների ազգային ասոցիացիայի (NBA) առաջնության եզրափակիչ սերիայի 5-րդ հանդիպումն արեւելքի ռեգիոնի հաղթող «Չիկագո Բուլզի» եւ արեւմուտքի ռեգիոնում լավագույն ճանաչված «Ֆենիքս Սանսի» միջեւ: Բացառված չէ, որ այն վերջին հանդիպումը լինի, քանի որ Մայքլ Ջորդանի թիմը «Չիկագո Բուլզը» հաղթում է ընդհանուր 3-1 հաշվով եւ ամենակարեւորը, հանդես է գալու սեփական հարկի տակ:

4-րդ մրցավեճը, որը տեղի ունեցավ Չիկագոյում, ավարտվեց 111-105 հօգուտ «Չիկագո Բուլզի»: Հաղթանակի դեպքում «Չիկագո Բուլզն» այսօր 3-րդ անգամ անընդմեջ կդառնա NBA-ի չեմպիոն: «Ֆենիքսի» առաջատար Չարլզ Բարկլիի մարտական բնավորությունն ու կրակոտ խաղն էլ, երեւում է, չեն փրկի իր թիմին: Իրոք, անհնար է վնասազերծել աշխարհի ամենաարդյունավետ խաղացող Մայքլ Ջորդանին: ■

Մավրն իր գործն արեց, մավրը կարող է հեռանալ

Աշխարհի մեծահարուստ եւ ուժեղագույն թիմերից մեկի՝ եվրոպական երկրների չեմպիոնների գավաթակիր Մարսելի «Օլիմպիկ» թիմի գլխավոր մարզիչ Ռայմոնդ Գութհալսը հրաժարական է տվել: Բելգիացի 72-ամյա մարզիչը 4 տարի գլխավորում էր «Օլիմպիկը»:

Ֆրանսիայի 10-ակի չեմպիոն ու գավաթակիր Մարսելի թիմը վերջին տարիներին 5 անգամ (նույն թվում եւ այս տարի) անընդմեջ նվաճել է այդ երկրի չեմպիոնի կոչումը: Դրանցից չորսը եղել է հենց Գութհալսի ղեկավարությամբ: Այս հեղինակավոր մարզչի գլխավորությամբ «Օլիմպիկը» 1991 թ. դարձել է եվրոպական երկրների չեմպիոնների գավաթի խաղարկության եզրափակիչ, իսկ վերջերս, ինչպես գիտեք, 1-0 հաշվով հաղթելով «Միլանին», նվաճել է նաեւ այդ մրցանակը:

Տարիքն առած մարզիչն իր գործն արել է եւ կարող է հանգիստ խղճով հեռանալ:

Ռայմոնդ Գութհալսին փոխարինելու է անհամեմատ երիտասարդ, բայց նույնպես փորձառու Մարկ Բուրյեն, որի գլխավորությամբ Ֆրանսիայի երիտասարդական հավաքականը 1988 թ. նվաճեց եվրոպայի չեմպիոնի կոչումը:

«Օլիմպիկի» մեծահարուստ նախագահ Բեռնար Տապին ընտրության մեջ սովորաբար չի սխալվում: ■

Իռլանդիայի հավաքականը գրեթե եզրափակիչում

Տեղի ունեցան 1994 թ. աշխարհի առաջնության (ԱՄՆ) ընտրական հերթական հանդիպումները:

Եվրոպական 3-րդ խմբում գերազանց է հանդես գալիս Իռլանդիայի հավաքականը, որի մրցույթները Մերձբալթիկայի երկու հանրապետությունում բավականին հաջող ստացվեց. նախ 2-0 հաշվով հաղթելով Լատվիայի հավաքականին, Իռլանդիայի ֆուտբոլիստները մեկ շաբաթ անց Վիլնյուսում 1-0 հաշվով առավելության հասան նաեւ Լիտվայի հավաքականի նկատմամբ եւ 9 խաղից հետո վաստակելով 15 միավոր, ոչ միայն ամրապնդեցին միանձնյա առաջատարի դերը, այլեւ լուրջ հայտ ներկայացրին տիրելու եզրափակիչ 2 ուղեգրերից մեկին, առավել եւս, որ մնացած 3 հանդիպումներից երկուսն անցկացնելու են սեփական հարկի տակ, ընդ որում, ընդունելու են նաեւ 2-րդ տեղում ընթացող Իսպանիայի հավաքականին:

3-րդ խումբ

	Մ	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ
1. Իռլանդիա	15	9	6	3	0	15-2
2. Իսպանիա	13	9	5	3	1	18-2
3. Դանիա	12	8	4	4	0	9-1
4. Հյուս. Իռլանդիա	10	9	4	2	3	11-11
5. Լիտվա	7	10	2	3	5	8-15
6. Լատվիա	5	11	0	5	6	4-19
7. Ալբանիա	4	10	1	2	7	5-20

4-րդ խմբում ընդգրկված եւ դեռ համատեղ հանդես եկող Չեխիայի ու Սլովակիայի հավաքականը հյուրընկալվելիս առանց դժվարության 3-0 հաշվով հաղթեց Ֆարերյան կղզիների հավաքականին:

4-րդ խումբ

	Մ	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ
1. Բելգիա	14	8	7	0	1	15-3
2. Ռումինիա	9	7	4	1	2	21-10
3. Ուելս	9	7	4	1	2	14-8
4. Չեխո-Սլովակիա	9	7	3	3	1	16-7
5. Կիպրոս	5	8	2	1	5	8-13
6. Ֆարերյան կղզ.	0	9	0	0	9	1-34

5-րդ խմբում Իսլանդիայի հավաքականը սեփական հարկի տակ 2-0 հաշվով հաղթեց Հունգարիայի հավաքականին: Առաջընթաց ապրող Իսլանդիայի ֆուտբոլիստներն անհամեմատ հեղինակավոր ու փորձառու մրցակցին 1-ին շրջանում 2-1 հաշվով հաղթել էին նաեւ Բուդապեշտում: Այս խմբում վաղուց ամեն ինչ

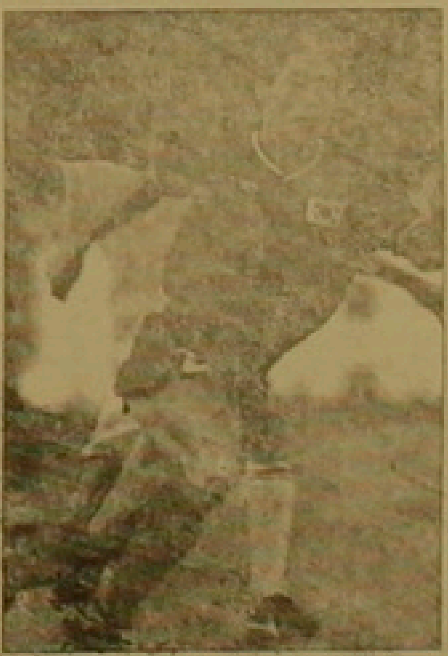

պարզ է ժամկետից շուտ. Ամերիկա մեկնելու երկու ուղեգրերին տիրել են Հունաստանի եւ Ռուսաստանի հավաքականները:

5-րդ խումբ

	Մ	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ
1. Ռուսաստան	10	6	4	2	0	12-2
2. Հունաստան	10	6	4	2	0	6-1
3. Իսլանդիա	6	7	2	2	3	6-6
4. Հունգարիա	3	6	1	1	4	4-8
5. Լյուքսեմբուրգ	1	5	0	1	4	1-12

6-րդ խմբում տեղի ունեցած Ֆինլանդիա-Իսրայել հանդիպումը (0-0) ոչինչ որոշել չէր կարող, քանի որ երկու թիմերն էլ եզրափակում են մրցաշարային աղյուսակը:

6-րդ խումբ

	Մ	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ
1. Շվեդիա	10	6	5	0	1	13-3
2. Ֆրանսիա	10	6	5	0	1	11-4
3. Բուլղարիա	9	7	4	1	2	12-7
4. Ավստրիա	4	6	2	0	4	9-10
5. Ֆինլանդիա	3	6	1	1	4	4-9
6. Իսրայել	2	7	0	2	5	5-21

Ասիական 6 խմբերից 1-ինում, կամ ինչպես կոչում են, «Ա» խմբում առաջատարի իր դիրքերն էլ ավելի ամրապնդեց Իրաքի հավաքականը, որը սեփական հարկի տակ 3-0 հաշվով հաղթելով Եմենի հավաքականին, 12 հնարավորից վաստակեց 11 միավոր:

2-րդ տեղում ընթացող Չինաստանի հավաքականը, որը 6 խաղից հետո վաստակել է 8 միավոր, հյուրընկալվեց Հորդանանի հավաքականին եւ հաղթեց 4-1 հաշվով: ■

Բաժինը վարում է [illegible]

digitised by A.R.A.R.@

Վաշինգտոն

ԱՄՆ-Ը ՎՃՌԱԿԱՆ Է ՏՐԱՄԱԴՐՎԱԾ

Երեւան, 15 հունիս, ԱՄՆ դեսպանատուն (USIA): Այսօր ԱՄՆ պետքարտուղար Քրիստոֆերը հայտարարեց, որ Միացյալ Նահանգները վճռել է «ազդու դեր խաղալ» Միջին Արեւելքի կարգավորման վերաբերյալ Վաշինգտոնում վերսկսված բանակցություններում:

Միացյալ Նահանգները ցանկանում է քննարկել նաեւ Իսրայելի եւ Սիրիայի անվտանգության երաշխիքներն ապահովելու հնարավորությունը: Խաղաղարար գործընթացի համահովանավոր ԱՄՆ-ը Վաշինգտոնում տեղի ունեցող քննարկումները բնութագրում է որպես մայիսի 13-ին դադարեցված բանակցությունների «վերսկսում»: Ինչպես նշեց ԱՄՆ պետական քարտուղարության բարձրաստիճան պաշտոնյան, Միացյալ Նահանգները վերջին երկու շաբաթվա ընթացքում աշխույժ քննարկումներ է անցկացրել բանակցող կողմերի հետ: Բացի Սիրիայի, Իսրայելի եւ Եգիպտոսի արտգործնախարարների ու Քրիստոֆերի միջեւ տեղի ունեցած հանդիպումներից, Միացյալ Նահանգները վարել է եռանդուն դիվանագիտություն ամենաբարձր մակարդակով: Պետքարտուղարության աշխատակիցն ասաց, որ «զգալի առաջընթաց է» ձեռք բերվել Իսրայելի եւ Հորդանանի բանակցությունների ժամանակ: Իր հերթին, հունիսի 15-ին Վիեննայում լրագրողներին տված հարցազրույցում Իսրայելի արտգործնախարար Պերեսը հույս հայտնեց, որ բանակցությունները պաղեստինցիների հետ «հաջողությամբ» կպսակվեն: Պատասխանելով լրագրողների հարցին, թե ինչպես են պահպանվում պաղեստինցիների մարդու իրավունքները գրավված տարածքներում, արտգործնախարարն ընդգծեց Իսրայելի կառավարության պատասխանատվությունն այդ հարցում: Սակայն ավելացրեց, որ «մարդու իրավունքները նախատեսում են նաեւ միջոցառումներ բռնության եւ ահաբեկչության դեմ»: Նա կարծիք հայտնեց, որ ժողովրդավարության տարածումը Միջին Արեւելքում շրջանում մարդու իրավունքները պահպանելու լավագույն ուղին է: ■

Բացօթյա ցուցահանդես-վաճառք

Բոլոր արվեստասերները հրավիրվում են բացօթյա ցուցահանդես-վաճառքի, որը տեղի կունենա շաբաթ, հունիսի 19-ին, Ճարտարապետների տան շրջապատում:

Բաղրամյան 17

Սկիզբը՝ ժամը 13-ին

Ցավակցական

ՅՈՒԱԿ Արմենական ուսանողական միությունը խորազգաց ցավակցություններ է հայտնում արգախյան «ազատամարտում» հունիսի 13-ին Մարտակերտի շրջանի Մատաղիս գյուղի թարծունքն ազատագրելիս ընկած քաջարի մարտիկ, Երեւանի բժշկական ինստիտուտի 5-րդ կուրսի ուսանող Վահե Բաղդասարյանի հարազատներին, մտերիմներին եւ ընկերներին:

Հայտարարություն

Վաճառվում են 2 եւ 3 սենյականոց բնակարաններ Մերձմոսկվայում (Մոսկվայից 9 կմ հեռու), նոր շենքում:

Հեռախոս

(095) 2974388, 2973111

Անշարժ գույքի եւ արժեթղթերի հայկական բորսա:

Հեռախոս

25.27.89 25.46.67

BEYOND IDIOM

CONTEMPORARY CROSSOVER ART IN ARMENIA

JUNE 21 - JUNE 30 1993

Arman Grigorian
Garen Andreasian
Sarkis Hamalbashian
Ashod Bayandour
Garineh Matsakian
Ruben Grigorian
Arthur Sarkissian
Ara Hovsepian
Arax Nerkararian
Gagik Ghazanjian
Ararat Sarkissian

ՍՈՒԲՅԵԿՏԻՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑԻԱ

ՀԱՄԱՍՏԵՂԾԱԿԱՆ ԱՐՎԵՍՏԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

ՀՈՒՆԻՍԻ 21 - ՀՈՒՆԻՍԻ 30 1993

ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍԻ ԲԱՑՈՒՄԸ ՀՈՒՆԻՍԻ 21, ԵՐԵԿՈՅԱՆ ԺԱՄԸ 7-ԻՆ

EXHIBITION OPENS JUNE 21, 7.00 P.M.

AMERICAN UNIVERSITY OF ARMENIA • 40, BAGHRAMIAN AVE.
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՄԵՐԻԿՅԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ • ԲԱՂՐԱՄՅԱՆ 40

Երբ երբևէ մտածել եք ժամանակից լինել համաստեղծական արվեստի ցուցահանդեսի. Ձեր ներկայությունը Հայաստանի Ամերիկյան Համալսարանի նախասրահում արդեն իսկ ցանկալի անհրաժեշտություն է: Արեւադարձի օրը, հունիսի 21-ի իրիկվա ժամը 7-ը, կկարծենք, բարեհաճ պահ է սպասվող ծննդի:

AIRLINES OF AVIT

«ԱՎԻՏ» ֆիրման կազմակերպում է չվերթ

ԵՐԵՎԱՆ-ԽԱԲԱՐՈՎՍԿ

Թռիչքը կկայանա հունիսի 20-ին:
Տոմսերը վաճառվում են տոմսարկղերում:

Տեղեկությունների համար զանգահարել 56-49-78

ԻՆԿՈ

«Ինկո» թաժնետիրական բանկի Հայաստանի մասնաճյուղը կատարում է արագ դրամական փոխանցումներ
ՈՒԿՐԱԻՆԱ-ՀԱՅԱՍՏԱՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆ-ՈՒԿՐԱԻՆԱ
ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ-ՀԱՅԱՍՏԱՆ
«Ինկո» թաժնետիրական բանկի Հայաստանի մասնաճյուղի հասցեն է՝
Երեւան-10, Վռամշապուհ արքայի փողոց 2/8 հեռախոս 56-59-74, 56-37-25

NORINVEST

«ՆՈՐԻՆՎԵՍՏ» ԻՆՎԵՍՏԻՑԻՈՆ ՖԻՆԱՆՍԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ձեզ համար շահավետ պայմաններով առաջարկում է

կոմպյուտերային տեխնիկայի ու գյուղատնտեսության հետ կապված մի շարք նոր նախագծեր:

Մենք հրավիրում ենք ինչպես մեր մշտական ինվեստորներին, այնպես էլ նոր մասնակիցներին:

ԴՈՒՔ ՉԵՔ ԱՓՍՈՍԻ, ՈՐ ՎՍՏԱՀԵԼ ԵՔ ՄԵԶ

Մեր հասցեն նույնն է
Աբովյան 14, 100 սենյակ: հեռախոս 56-19-31

ENTERPRISE Mercury

«ՄԵՐԿՈՒՐԻ» ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀՈՒՆԻՍԻ 14-ԻՑ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒՄ Է ՎԵՐԱԴԱՐՁՆԵԼ ՓԵՏՐՎԱՐԻ 9-ԻՑ ԱՊՐԻԼԻ 23-Ը ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐԻ ԿՈՂՄԻՑ ՆԵՐԴՐՎԱԾ ԳՈՒՄԱՐՆԵՐԸ ՀԱՄԱՁԱՅՆ ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԻ: «ՄԵՐԿՈՒՐԻ» ՍՊԸ-Ն ԽՆԴՐՈՒՄ Է ԺԱՄԱՆԱԿԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵԼ (ԸՍՏ ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԻ) ԳՈՒՄԱՐԸ ՍՏԱՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ:

«Մերկուրի»-ի հասցեն է «Անի» հյուրանոց, 630 սենյակ, հեռախոս 594.630

ENTERPRISE Mercury

Լուրերի Հոսք

Կեղծ ծանուցագրերի 96 գործ Մոսկվայում

Մոսկվայի ներքին գործոց գլխավոր վարչության քննչական վարչությունը ներկայումս հետաքննում է կեղծ ծանուցագրերի օգտագործմամբ դրամական միջոցների հափշտակումների հետ կապված 96 քրեական գործ: Միայն Մոսկվայում հանցագործներին հաջողվել է հափշտակել մոտ 30 միլիարդ ռուբլի, իսկ եւս 37 միլիարդի հափշտակումը կանխել են ՆԳՆ աշխատողները: Այս մասին չորեքշաբթի օրը Մոսկվայում կայացած բրիֆինգում հայտնեց վարչության պատասխանատու աշխատակից Վալերի Ցիգինը: Քննության ընթացքում, ինչպես նաեւ օպերատիվ տվյալների հիման վրա հաջողվել է պարզել, որ կեղծ ծանուցագրերը Մոսկվա են բերվել Ռուսաստանի 20 քաղաքներից, այդ թվում Ստավրոպոլից, Չելյաբինսկից, Կրասնոյարսկից, Պերմից եւ այլն: Հատկապես շատ կեղծ վճարային փաստաթղթեր են ուղարկվել Դաղստանից: Վ. Ցիգինի կարծիքով, կեղծ ծանուցագրերով դրամի հափշտակումը փաստորեն անհնար կլիներ առանց Ռուսաստանի կենտրոնական բանկի նախկին կամ այժմյան աշխատակիցների մասնակցության: Հանցագործները չափազանց ճշգրիտ են վերարտադրել բոլոր գաղտնի ծածկագրերը եւ իսկական փաստաթղթերի ոճը: ԻԾ

Համաքաղաքական կենտրոնի ղեկավարը դատապարտվել է

Համաքաղաքական հասարակական կենտրոնի նախագահ Զինոնը Ազիկոլլինը դատապարտվել է երկու տարվա ազատազրկման, դատավճռի մեկ տարի տարկետմամբ: Չորեքշաբթի օրը Թաքուրտանի Գերագույն դատարանի դատական կոլեգիան, ավարտելով պետական կարգերի տապալման նրա կոչերին առնչվող քրեական գործի քննությունը, նրա մեղքը լրիվին ապացուցված է համարել: Սակայն, հաշվի առնելով նախկինում դատված չլինելու փաստը եւ հանրության միջնորդությունը, դատական կոլեգիան հնարավոր է համարել Զ. Ազիկոլլինին ուղղվելու հնարավորություն տալ, չազատազրկելով նրան: Դատարանում հանդես գալով Զ. Ազիկոլլինը հայտարարեց, որ չի զանգատարկի դատավճիռը: Նրա խոսքերով, Թաքուրտանում «ամրապնդվում է բռնապետությունը» եւ իր դատավարությունը վկայում է, որ իշխանությունները մտադիր են «վերացնել ընդդիմության ընտրությունների նախօրեին»: ԻԾ

Հեղեղումից զոհեր Սվերդլովսկի մարզում

Հունիսի 16-ի կեսօրվա տվյալներով, Սվերդլովսկի մարզում հեղեղման զոհերի թիվը հասել է 9 մարդու: Որոնվում է 240 մարդ: Հեղեղման պատճառած վնասը գնահատվում է 39 միլիարդ ռուբլի: Զրածածկ է եղել վարսուն քառակուսի կիլոմետր, բեեւ արտակարգ շտաբի տվյալների համաձայն, ջրի մակարդակն սկսել է իջնել: Ըստ կանխատեսումների, ջուրը կարող է լրիվ իջնել առնվազն երեք օր հետո: Հունիսի 16-ի կեսօրին տուժած շրջաններում վերականգնվել էին էլեկտրահաղորդումների գիծը եւ ավտոմոբիլային հաղորդակցությունը: Ստեղծված է աղետի հետեւանքների վերացման եւ տուժածների օգնության հիմնադրամ, որին արդեն փոխանցվել է 18,5 միլիոն ռուբլի: ԻԾ

Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ

Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ /հեռ. 521635

Խմբագիր
ՅԱՍԼԵՏ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ /581841

Տնօրեն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ /562863

Apple® Macintosh®
համակարգչային շարվածքը «Ազգ» թերթի

Azg
armenian daily

Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635

47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

Թերթի ձեւավորման եւ տառատեսակների հեղինակ ՊԱՎԵԼ ՂԱԼԼԱՔՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@